

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Nuorisotakuu, periaatteista toimintamalliin
etelä-Pirkanmaalla**

Panu Raivio

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön
koulutusohjelma AIK (210 op)

5/2013

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Panu Raivio	Sivumäärä 74 ja 1 liitesivu
Työn nimi Nuorisotakuu, periaatteista toimintamalliin etelä-Pirkanmaalla	
Ohjaava(t) opettaja(t) Pia Lundbom	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Akaan kaupunki, Etelä-Pirkanmaan välityömarkkinoiden kehittämisprojekti, projektipäällikkö Anssi Rautiainen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni käsittelee Nuorisotakuuta, joka astui voimaan vuoden 2013 alusta luvaten jokaiselle alle 25-vuotiaalle yli kolme kuukautta työttömänä olleelle sekä alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle työ-, koulutus-, työpaja- tai kuntoutuspaikan kolmen kuukauden sisään työttömyyden käynnistymisestä.</p> <p>Opinnäytetyöni ensisijaisena tavoitteena oli rakentaa Nuorisotakuun toteuttamissuunnitelma etelä-Pirkanmaalle kunnallisen työllisyydenhoidon näkökulmasta. Opinnäytetyössäni käsittelen yleisiä Nuorisotakuuseen liittyviä periaatteita laaja-alaisesti eri näkökulmista. Tuon esiin keskeisiä Nuorisotakuun toteuttamiseen liittyviä työmenetelmiä. Näitä ovat muun muassa nuorten tieto- ja neuvontapalvelut, palveluohjaus, työhönvalmennus, yksilövalmennus sekä etsivä työ. Tuon esiin myös työllistymistä tukevia aktiivitoimenpiteitä.</p> <p>Nuorisotakuun toteuttamista varten on etelä-Pirkanmaalla tarkoitus käynnistää Euroopan sosiaalirahaston rahoittamana projekti rakentamaan perustaa onnistuneen Nuorisotakuun luomiseksi alueelle. Euroopan sosiaalirahastolla on käynnistymässä uusi rahoituskausi vuosille 2014-2020, jonka kautta on mahdollista käynnistää pitkäaikaisia ja laaja-alaisia projektimuotoisia toimintoja. Käsittelen opinnäytetyössäni onnistuneen projektitoiminnan elementtejä ja Euroopan sosiaalirahaston rahoituskauden 2014-2020 linjauksia, joiden avulla Nuorisotakuun toteutumista on mahdollista tukea. Esittelen opinnäytetyössäni etelä-Pirkanmaan työllisyydenhoitoon liittyviä palveluita ja toimijoita. Esitän lopuksi palveluohjaukseen perustuvaa projektimuotoista toimintamallia, jossa kiinnitetään erityistä huomiota siirtymävaiheisiin ja työttömien nuorten kokonaisvaltaiseen ohjaamiseen kohti ammatillisia tutkintoja tai työelämää.</p> <p>Opinnäytetyöni on Nuorisotakuun käynnistymisaikataulun vuoksi ajankohtainen ja sen laatiminen on ollut osa työtäni. Toimin työ- ja koulutusvalmentajana etelä-Pirkanmaan välityömarkkinoiden kehittämisprojektissa ja olen sen myötä ollut pohtimassa Nuorisotakuun toteuttamismenetelmiä etelä-Pirkanmaalla. Työni tilaajana on ollut oma työnantajani eli etelä-Pirkanmaan välityömarkkinoiden kehittämisprojekti. Työ on hyödynnettävissä toimintamallina laajemminkin Suomessa. Nuorisotakuu on haastava kokonaisuus, jonka onnistumisen takeeksi tarvitaan laajaa moniammatillista yhteistyötä, jossa siirtymävaiheisiin keskitetään erityistä huomiota.</p>	
Asiasanat: nuorisotyöttömyys, urasuunnittelu, työpolitiikka, verkostotyö, moniammatillisuus, projektityö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Panu Raivio	Number of Pages 74, 1 annex page
Title Youthguarantee, through its princibles to operational model in the southern Tampere area	
Supervisor(s) Pia Lundbom	
Subscriber and/or Mentor City of Akaa, Development project of intermediate labor market in the southern Tampere region. Project manager Anssi Rautiainen	
Abstract <p>My thesis deals with the Youth Guarantee which started in the beginning of the year 2013. The Youth Guarantee guarantees that each person under 25 years of age, and recent graduates under 30 years of age , will be offered work, a work trial, a study, a workshop or a rehabilitation place whitin three months of registering as an unemployed jobseeker.</p> <p>The primary objective of my thesis was to build up the model to implement the Youth Guarantee in the southern Tampere region. I examined the matter from the perspective of municipal management of employment. I dealt whit the principles of the Youth Guarantee from different angles. I also dealt the working methods which is relating to the implementation of the Youth Guarantee. They are, for example youth information service, jobcoaching, case management and outreach youthwork.</p> <p>In the southern Tampere region is a purpose to build up a project to support the implementation of the Youth Guarantee, funded by a European Social Fund. European Social Fund starts new funds for years 2014-2020. Then it is possible to set up long-term and large-scales projects. I also dealt with in my thesis for a successful project elements and the European Social Funds orientations for the new funding period. I presented to the management of employment services and actors in the southern Tampere area. Finally I presented the practical model for the implementation of the Youth Guarantee based on case management. The aim of this project is to get young unemployed people into work or education.</p> <p>My thesis is timely due to the Youth Guarantee start of the beginning of 2013. This thesis has also been part of my job. I work as a jobcoach in the development project of intermediate labor market in the Southern Tampere region and I have been thinking the methods of Youth Guarantee implementation in my Work. The subscriber of my thesis is my own employer. In principle, My thesis can be widely used in Finland. The Youth Guarantee is challenging entity which requires a well-functioning network and the co-operation and to focus particular attention to the transition of services to another.</p>	
Keywords youth employment, career planning, labor policy, networking, multiprofessionalism, project work	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2. NUORISOTAKUU	5
2.1. Koulutustakuu	10
2.2. Nuorten aikuisten osaamisohjelma	11
2.3. Työmarkkinakeskusjärjestöjen ehdotuksia nuorten työllistymisen ja kouluttautumisen tueksi	11
3. KESKEISIÄ TYÖMENETELMIÄ NUORISOTAKUUN TOTEUTTAMISEEN	14
3.1. Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut	16
3.2. Palveluohjaus	18
3.3. Työhönvalmennus	21
3.4. Yksilövalmennus	22
3.5. Etsivä työ	22
4. TYÖLLISTYMISEN TUKEMISEN AKTIIVITOIMENPITEITÄ	23
4.1. Kuntouttava työtoiminta	24
4.2. Työkokeilu	24
4.3. Palkkatuki	25
4.4. Oppisopimus	25
4.5. Tuella työllistetyin työpanoksen siirtäminen	26
4.6. Tuettu oppisopimus	27
5. VÄLITYÖMARKKINAT	28
6. VALKEAKOSKEN AMMATTI- JA AIKUISOPISTO	30
7. NUORISOTAKUU-PROJEKTI ETELÄ-PIRKANMAALLE	30
7.1. Onnistuneen projektin rakentaminen	31
7.2. Euroopan sosiaalirahaston toimintaohjelma 2014-2020	37
7.2.1. Nuorisotakuun toteuttamista tukevia linjauksia ESR-ohjelmassa 2014-2020	39
7.3. Nuorisotakuuta tukevat palvelut etelä-Pirkanmaalla	41
7.3.1. Valkeakoski	42
7.3.2. Akaa	44
7.3.3. Urjala	45
7.3.4. Yhteisiä palveluita etelä-Pirkanmaalla	47
7.3.5. Kuntakohtaiset palvelut	49
8 NUORISOTAKUUPISTE	52
8.1. Nuorisotakuupisteen organisoituminen käytännössä	54
8.2. Valkeakoski	57
8.3. Akaa	58
8.4. Urjala	59
8.5. Yhteinen selvitysosio kaavioista	60

9. LOPUKSI	67
LÄHTEET	71
LIITTEET, Liite 1	75

1. JOHDANTO

Nuorisotakuu astui maassamme voimaan vuoden 2013 luvaten jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle sekä alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle työ-, koulutus-, työpaika- tai kuntoutuspaikan kolmen kuukauden sisällä työttömäksi ilmoittautumisesta. Nuorisotakuun voimaan astumista on ollut kuitenkin vaikea huomata. Palvelut toimivat tuottaen vastaavia palveluita kuin ennen nuorisotakuutakin ja voi hyvin olla, ettei maastamme löydy ainoatakaan kuntaa, jossa nuorisotakuu nuorille annetun lupauksen mukaisesti toteutuisi. Tässä kohtaa voi jälkiviisaasti sanoa, ettei kannattaisi lupata ennen kuin on rakennettu perusta lupauksen toteuttamiseen.

Nuorisotakuu tai toisin sanottuna nuorten yhteiskuntatakuu ei ole Suomessa uusi asia. Nuorten yhteiskuntatakuu käynnistettiin Suomessa jo Matti Vanhasen ensimmäisen hallituskauden työllisyysohjelmaan liittyen vuonna 2005. Nuorten yhteiskuntatakuun tavoitteena oli tuolloin edistää alle 25-vuotiaiden nuorten sijoittumista koulutukseen ja työmarkkinoille, estää työttömyyden pitkittymistä kaikin käytettävissä olevin keinoin sekä tukea nuorten kestäviä uraratkaisuja. Nuorten yhteiskuntatakuuseen pyrittiin vuonna 2005 työministeriön työvoimapalveluiden resurssien kohdentamisella nuoriin työnhakijoihin ja ulkoisen palveluyhteistyön kehittämällä. Nuorille alle 25-vuotiaalle työnhakijoille annettiin lupaus aktiivivaihtoehdon järjestämisestä kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen. (Pitkänen, Aho, Koponen, Kylmäkoski, Nieminen&Virjo 2007, 4-5).

Se, minkä vuoksi nuorisotakuu ”uudelleen” Suomeen luotiin vuoden 2013 alusta vielä kehittymättömistä palveluista huolimatta johtuu asian tärkeydestä. Suomessa on tällä hetkellä noin 110 000 20-29-vuotiasta nuorta, jolla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa. Toisen asteen tutkinnon puuttuminen on merkittävin yksittäinen tekijä työmarkkinoilta ja laajemmin yhteiskunnasta syrjäytymisessä. Yhteiskunnasta syrjäytyneitä, työttömiä nuoria vailla toisen asteen tutkintoa on tällä hetkellä noin 40000, heistä täysin tilastojen ulkopuolella ”kadoksissa” on noin 25 000. (Nuorten yhteiskuntatakuu työryhmä 2012, 6)

Nuorisotyöttömyys on vaikea ongelma tämän päivän Suomessa. Sen taustalla on muun muassa talouden nopeat suhdannevaihtelut, elinkeinoelämän rakennemuutokset, työmarkkinoiden korkeat osaamisvaatimukset ja kiristynyt kilpailu työpaikoista. Samalla entistäkin tärkeämmäksi on tullut ammatillisen tutkinnon suorittaminen, sillä ilman sitä vakaan työuran luominen on vaikeaa. Työikäisen väestön vähentyessä työmarkkinoilta Suomessa nuorten pysyvä kiinnittyminen työmarkkinoille on ensiarvoisen tärkeää. Työvoiman saatavuuden ja julkisen talouden kestävyden takia työllisyysasteen tulisi nousta nykyistä korkeammaksi. (Emt, 7)

Nuorten syrjäytymisellä on sekä inhimillinen että kansantaloudellinen ulottuvuus. Syrjäytymisen inhimillisiä seurauksia on vaikeaa todentaa ainakin määrällisesti. Yksilöiden pahoinvointi saattaa johtaa yhä syvenevään syrjäytymiseen yhteiskunnastamme tuoden mukanaan erilaisia elämänhallinnallisia ongelmia. Kansantalouden osalta vaikutukset liittyvät syrjäytymisen suoriin ja välillisiin kustannuksiin. Yhden syrjäytyneen ihmisen osalta perustoimeentulon kustannukset 40 vuoden ajalta ovat noin 750 000 euroa. Lukuun ei vielä sisälly muut sosiaalietuudet, menetetyt verotulot, työn tuottama arvonlisä, eikä syrjäytymisestä aiheutuneet välilliset kustannukset. (Emt, 7)

Valtaosa suomalaisista nuorista ohjautuu elämässään eteenpäin edeten koulutuksista kohti työmarkkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia joko aivan itsenäisesti tai aktiivisesti apua hakien. Osa nuorista tarvitsee kuitenkin enemmän tukea ja palveluita tukeksi, jotta heidän mahdollisuutensa täysipainoiseen osallistumiseen yhteiskunnassa ei heikkenisi merkittävästi. Nuorten kasvanut tarve tuelle voi johtua esimerkiksi yhteiskunnan palveluprosessien ja palvelujen välisen yhteistyön toimimattomuudesta, nuoresta itsestään tai ylisukupolvisesta huono-osaisuudesta. (Emt, 13)

Työskentelen työ- ja koulutusvalmentajana Euroopan sosiaalirahaston rahoittamassa etelä-Pirkanmaan välityömarkkinoiden kehittämisprojektissa ja nuorisotakuun paikallinen toteuttaminen on osa työnkuvaani. Opinnäytetyöni tilaaja on oma työnantajani eli etelä-Pirkanmaan välityömarkkinoiden kehittämisprojekti ja osittain opinnäytetyöni tukemana on tarkoitus kehittää Nuorisotakuun toteutumista tukevaa toimintaa etelä-Pirkanmaalla.

Kiinnostukseni muodostaa nuorisotakuusta ja sen toteuttamisesta opinnäytetyöni heinäsi tehdessäni selvitystä nuorisotakuun toteuttamisesta Valkeakoskella Valkeakosken työllisyystyöryhmän pyynnöstä. Tein selvitystä syksyllä yhdessä vs. työllisyyspalveluiden johtaja Eija Aron ja etsivän työntekijän Katri Passilan kanssa. Tuolloin nousi esiin vastuukysymysten ja käytännön toteuttamistapojen epäselvyys. Esiin nousi myös nuorisotakuun tueksi tarvittavien palveluiden laajuus ja kokonaisvaltaisuus.

Nuorisotakuun toteuttamisen tueksi tavoitteena on rakentaa etelä-Pirkanmaalle Nuorisotakuupiste. Nuorisotakuupisteen tarkoituksena on luoda nuorisotakuun toteuttamisen kannalta merkittävät palvelut yhteistyöverkoston, jonka toimivuutta tuetaan palveluohjauksellisen toiminnan avulla. Nuorisotakuupisteen toiminta tulee selkiyttämään alueen toimintamallia, sillä sinne voidaan ohjata kaikki alueen nuoret työnhakijat, jotka nuorisotakuun piiriin kuuluvat. Nuorisotakuuseen liittyvä toiminta on tällä hetkellä etelä-Pirkanmaalla vielä jäsentymätöntä, eivätkä etenkin nuoret tiedä, mikä kautta nuorisotakuu toteutuu ja miten heidän tulee toimia päästäkseen mukaan nuorisotakuun lupaamaan toimintaan. Nuorisotakuupiste on tarkoitus toteuttaa alkuvaiheessa projektimuotoisena toimintana. Todennäköisin rahoituskanava nuorisotakuupisteprojektille on Euroopan sosiaalirahaston manner-Suomen rakennerahasto-ohjelma vuosille 2014-2020. Tarkoituksena on lähtökohtaisesti rakentaa mahdollisimman pitkäaikainen projekti vakiintuneen toimintamallin aikaansaamiseksi.

Nuorisotakuun piirissä olevia alle 25-vuotiaita, yli kolme kuukautta työttöminä olleita nuoria, joilla on työnhaku ajantasaisesti voimassa on etelä-Pirkanmaalla yhteensä 29.4.2013 165 henkilöä. Näistä on Valkeakoskelaisia 105 henkilöä, Akaalaisia 44 henkilöä ja Urjalalaisia 16 henkilöä. Luvut perustuvat te-hallinnon Ura-järjestelmään. Vastavalmistuneiden alle 30-vuotiaiden määrää ei pysty näin tarkasti arvioimaan, koska te-hallinnon Ura-järjestelmässä ei ole vastavalmistuneiden koodia sisään ajettuna. Heidän lukumääräksi on arvioitu koko Etelä-Pirkanmaan alueella noin 50 henkilöä. Näiden lisäksi on nuoria, joilla ei ole työnhaku voimassa arviolta koko alueella noin 100 henkilöä. Näiden nuorien lukumäärän arvioiminen, joilla työnhaku ei ole voimassa on vaikeaa. Työnhaun voimassa olo ei nuorten kannalta välttämättä merkittävää, koska heillä ei ole oikeutta työmarkkinatukeen työssäoloehdon tai ammatillisen koulutuksen puuttumisen vuoksi.

Etenen opinnäytetyössäni käsitellen aluksi nuorisotakuuta yleisemmin. Tuon esiin nuorisotakuun toteuttamisen kannalta keskeisiä työmenetelmiä ja työllistymistä tukevia toimenpiteitä. Mietin keinoja, joiden avulla rakennamme etelä-Pirkanmaalle nuorisotakuuta käytännössä toteuttavan Nuorisotakuupiste-projektin. Tuon esiin myös projektien onnistumiselle keskeisiä tekijöitä ja käyn läpi tulevaan Euroopan sosiaalirahaston rahoituskauteen 2014-2020 liittyviä mahdollisuuksia. Esittelen etelä-Pirkanmaan työllisyydenhoidon toimijoita, joiden kautta Nuorisotakuupiste-projektin tukemana luodaan mallia, jonka avulla nuorisotakuun haasteisiin pystyttäisiin vastaamaan.

2. NUORISOTAKUU

Nuorisotakuu on käynnistynyt Suomessa vuoden 2013 alusta. Se on yksi Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman kärkihankkeista, johon kohdennetaan kuluvalle hallituskaudella erityistä huomiota. Nuorisotakuun täysimääräistä toteuttamista valmisti Nuorten Yhteiskuntatakuu-työryhmä, jonka toiminta käynnistyi 26.9.2011. (Nuorten Yhteiskuntatakuu-työryhmä on esitelty liitteessä 1). Nuorisotakuu takaa jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vasta valmistuneelle työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikan viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömyyden alkamisesta. Nuorisotakuu käsittelee hallitusohjelman linjaaman nuorisotakuun lisäksi koulutustakuun ja nuorten aikuisten osaamisohjelman. Nuorisotakuusta ei ole säädetty erillistä lakia. Nuorisotakuun toteuttamisessa hyödynnetään tehokkaammin jo voimassa olevan lainsäädännön mukaisia palveluita, ja tehdään sen tukemiseksi uudistuksia ja muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön. (Tem 2012, a, 3., Tem 2012, c, 6., Valtakunnallinen nuorten yhteiskuntatakuu työryhmä 2013, 3)

Nuorisotakuun toimeenpanovastuu on jaoteltu hallinnonaloittain. Hallinnollista vastuuta selkeyttämään nuorisotakuu on jaettu työ-, koulutus ja nuorisopolitiikan vastuualueisiin. Koulutuspolitiikan osio käsittelee koulutustakuuseen ja nuorten aikuisten osaamisohjelmaan liittyvän osan nuorisotakuusta ja se kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle. Työ- ja elinkeinoministeriön vastuualueena on työpolitiikkaan kuuluvat asiat. Käytännössä Tem:n vastuualueeseen kuuluu niiden nuorten palveleminen, jotka ovat ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi te-toimistoon ja joiden ensisijainen tavoite on työllistyminen. Nuorisopolitiikan vastuu alue kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriölle. Nuorisopolitiikan keinoin on tarkoitus palvella etsivän työn ja nuorten työpajatoiminnan kohderyhmää. Tässä kohderyhmässä korostuvat elämänhallintaan, räätälöityihin polkuihin ja moniammatilliseen toimintaan liittyvät palvelut. (Tem 2012, c, 49)

Kuntien vastuulla on koulutuspalvelut oppivelvollisuuden suorittamiseen saakka, kunnan nuorisotyön kautta järjestettävät palvelut, sisältäen nuorisolain mukaisen monialaisen nuorten ohjaus ja palveluverkoston ylläpitämisen ja kehittämisen sekä lakisääteisten sosiaali- ja terveystalouden järjestämisen. Kelan vastuulla on niiden nuorten asiat, joiden osalta nuorisotakuun toteutuminen edellyt-

tää kuntoutuksellista palvelua. (Tem 2012, c, 50) Vastuukysymyksiä tarkastellessa nuorisotakuun toteuttaminen vaikuttaa haasteelliselta. Vastuiden jakautuessa eri ministeriöiden, kuntien ja Kelan välillä on nuorisotakuun toteuttamisen kynnskysymyksenä toimivan yhteistyön rakentaminen eri toimijoiden välille.

Nuorisotakuun tavoitteena on nuoren koulutukseen ja työmarkkinoille siirtymisen edistäminen, nuorten työttömyyden pitkittymisen ehkäiseminen, nuorten syrjäytymisvaaraan liittyvien tekijöiden tunnistaminen sekä varhainen puuttuminen nuorten syrjäytymiskehitykseen. Keskeistä nuorisotakuussa on nuoren palvelutarpeen pikainen arviointi ja suunnitelmien laatiminen jatkopolun löytämiseksi painottaen ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Asiaa tarkasteltaessa haasteiden näkökulmasta nähdään haasteina muun muassa sosiaali- ja terveystalouden sekä koulutuspaikkojen riittämättömyys, koulutuksen kohtaamaton ongelmat, oppilashuollon, opinto-ohjauksen ja urasuunnittelutuen riittämättömyys sekä puutteet viranomaisten vastuiden määrittelyssä. (Tem 2012, a, 3, Tem 2012 c, 6).

Työ- ja elinkeinoministeriö on korostanut sitä, että tarvitaan laajaa kumppanuutta eri toimijoiden kanssa, jotta onnistuttaisiin nuorisotakuun toteuttamisessa. Suomen nuorisotakuu perustuu Public- Private- People- Partnership- malliin, jossa ovat mukana viranomaiset, työ- ja elinkeinoelämä, järjestöt ja nuoret. Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa nuorten omaa roolia aktiivisina toimijoina ja oman tulevaisuutensa tekijöinä. (Tem 2013, b, 1)

Keskeistä nuorisotakuun toimeenpanossa on ainakin TE- hallinnon näkökulmasta palvelutarpeen nopea arviointi, työllistymissuunnitelmien laatiminen ja palveluprosessin välitön käynnistäminen. Alkukartoitus on tarkoitus tehdä TE- toimistossa kahden viikon kuluessa työttömyyden alkamisesta. Siinä käydään läpi ammattitaito, osaaminen, koulutus ja työkokemus sekä mahdolliset tekijät, jotka edistävät tai hidastavat töihin tai koulutuksiin pääsyä. Tämän perusteella nuorelle laaditaan suunnitelma, joka sisältää palvelutarpeen arvioinnin. Mikäli nuorella ei sillä hetkellä ole valmiuksia hakeutua työhön, työkokeiluun tai koulutukseen tulee arvioida muiden palveluiden, kuten kuntouttavan työtoiminnan tai muun kuntoutuksen tarvetta ja ohjata nuori välittömästi tarvitsemiinsa palveluihin. (Tem 2012, a, 4-5)

Suunnitelmaa tulisi TE- hallinnossa tarkentaa viimeistään kuukauden kuluttua alkukartoituksen tekemisestä. Siinä tarjottavia palveluita on tarkoitus lisätä tarjoamalla nuorelle esimerkiksi työnhaku- ja uravalmennusta, starttirahaa, palkkatuettua työtä, terveydentilan tutkimuksia tai muiden toimijoiden tarjoamia palveluita. Alkukartoituksen ja toisen haastattelun väliin nuorille tulisi osoittaa välitehtäviä, jotta nuoren jatkuva aktiivisuus työnhakuprosessissa pysyisi yllä. TE- hallinnossa tapahtuvien varsinaisten suunnitelmien laatimisien lisäksi nuorille suunnataan puhelimitse tapahtuvaa yhteyden pitoa, jotta saataisiin varmistettua palveluiden aktiivinen eteneminen ja ennaltaehkäistäisiin työttömyyden pitkittymistä. Työttömälle nuorelle on tarjottava viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työttömyyden käynnistymisestä hänen palvelutarvettaan vastaavia palveluita, joilla parannetaan hänen työmarkkinakelpoisuuttaan ja /tai edistetään työllistymistä. Palvelut voivat olla muitakin kuin julkisia työvoimapalveluita, mikäli nuori ei puutteellisen työ- ja toimintakykynsä vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin, TE- toimiston on huolehdittava yhdessä muiden toimijoiden kanssa siitä, että nuori saa tarvitsemiaan palveluita. Tässä kohden muilla toimijoilla tarkoitetaan ensisijaisesti kuntien sosiaali- ja terveyspalveluita sekä etsivää nuorisotyötä tekevää tahoa. (Tem 2012, a, 4-6).

ELY- keskusten vastuulla on saada aikaan alueellinen ohjaus- ja neuvontapalveluiden yhteistyöverkosto, joka koordinoi palveluiden tarjontaa ja seuraa palveluiden saatavuutta ja laatua. Kunnissa onkin toiminut jo pidempään erilaisia yhteistyöverkostoja, osittain nuorisolain velvoittamina. Niistä on saatu hyviä kokemuksia. Verkostoyhteistyö luo yhteisen työn periaatteita ja hyviä käytänteitä, jossa kukin toimija parantaa ja kehittää omia palveluitaan tietoisena muiden toiminnasta ja tavoitteista. (Tem 2013, b, 4)

Nuorten työnhakijoiden asiakaskunta jaettiin nuorten yhteiskuntatakuu- työryhmässä kolmeen osaan:

- Nuoriin, joilla ei ole ammatillista tutkintoa. Heitä on tarkoitus tukea erityisesti ohjauksellisilla palveluilla. Tavoitteena on luoda polkua ammatillisten opintojen aloittamiseen. Tämän tavoitteen tueksi lisätään ammatinvalintaan liittyviä palveluita. Nuorille tarjotaan myös ryhmämuotoista uravalmennusta, jossa selkiytetään ammatinvalintaan ja yrittäjyyteen liittyviä kysymyksiä.

- Nuoriin, joilla on ammatillisesti suuntautunut tutkinto, mutta jotka tarvitsevat tukea työllistyäkseen. Yli puolet työttömistä nuorista on suorittanut ammatillisen tutkinnon, työkokemuksen puuttuessa heillä on vaikeuksia löytää ensimmäinen oman alan työpaikka. Tätä ongelmaa pyritään vähentämään lisäämällä työhönvalmennusta, jonka kautta nuorta tuetaan työpaikan löytämisessä ja siellä pärjäämisessä. Työhönvalmennus palvelee siten sekä työnantajaa että nuorta työntekijää. Ammatillisen tutkinnon omaavien nuorten työllistymistä tuetaan myös Sanssi-korttien avulla. Niihin liittyvän palkkatuen käytön avulla madalletaan työnantajan taloudellisia velvoitteita nuorten työllistämiseen liittyen.
- Nuoriin, jotka eivät ole mukana missään aktiivisessa toiminnassa. Näillä nuorilla riskit syrjäytyä yhteiskunnasta ovat suurimmat. Näiden nuorten ulkopuolisuus voi johtua muun muassa vaikeista elämäntilanteista tai sairauksista. Näiden nuorten asemaa vaikeuttaa se, että vastuunjako eteisvässä työssä ja nuorten saattamisessa palveluiden piiriin on epäselvä ja asiaa säätelevä lainsäädäntö uutta. Voimassa oleva lainsäädäntö ei myöskään mahdollista ammatillisen kuntoutuksen järjestämistä kaikille sitä tarvitseville nuorille. (Tem 2013, b, 4-5, Tem 2012, c, 11)

Painopistealueina edellä mainittujen lisäksi ovat nuorten yrittäjyyden tukeminen ja maahanmuuttajanuoret. Nuorten yrittäjyyttä on tarkoitus tukea edelleen kehittämällä kevyempiä tapoja käynnistää yritystoimintaa. Tällaisia tapoja voivat olla esimerkiksi tiimi-, tai osuuskuntayrittäjyys. Lisäksi nuorten yrittäjyyttä tuetaan koulutuksen, neuvonnan ja starttirahan avulla. Maahanmuuttajanuorten ongelmana on koulutuksen vähäisyys. Suurella osalla on pelkkä peruskoulu takanaan tai he eivät ole suorittaneet perusopetuksenkaan opetusmäärää. Nuorisotakuun käynnistyessä lisätään työvoimapolitiittista koulutusta maahanmuuttajanuorten opiskeluvaihtoehtojen kehittämiseksi ja kielitaidon parantamiseksi. Maahanmuuttajanuorten ohjausresursseja vahvistetaan ja kehitetään moniammatillista verkostoa ja työskentelytapaa eri toimijoiden välillä. (Tem 2013, b, 5)

Nuorten toimijoiden kuulemiseen kiinnitettiin huomiota Nuorisotakuuta valmisteltaessa. Käytännössä Nuorten Yhteiskuntatakuu-työryhmän toimintaa tuki taustalla Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry:n organisoima laaja joukko nuoria vaikuttajia omilla näkemyksillään toimivasta nuorisotakuusta. Nuorten Yhteis-

kuntatakuu-työryhmä myös teetti ”Nuorten ääni kuuluviin”-verkkokyselyn ajanjaksolla 19.10.-7.11.2011. Siihen vastasi 6336 nuorta. (Tem 2012, c, 20)

Kyselyssä erityisesti selvitettiin nuorilta heidän saamaa ja tarvitsemaa tukea siirtymävaiheissa. Vastausten perusteella nuoret kokevat jäävänsä yksin valintatilanteissa. Nuoret kertovat saaneensa tukea jonkin verran internetistä ja läheisiltä, mutta koulusta tai te-toimistosta vain vähäisesti. Nuoret toivovat jatkossa saavansa tukea aiempaa enemmän erityisesti te-toimistosta sekä yleisemmin ohjausta, neuvontaa ja realistista työelämätietoutta. (Tem 2012, c, 20)

Nuorten yhteiskuntatakuu-työryhmä laatii tulevaisuuden työskentelyä linjaamaan aloitteita, joiden tavoitteena on edelleen tehostaa nuorisotakuun toimintaa. Näitä aloitteista kehittyneitä tavoitteita, joita edelleen pyritään kehittämään ovat muun muassa:

- Koulutuksen läpäisyn ja nivelvaiheiden tukeminen. Tavoitteeseen pyritään käynnistämällä ammatillisen koulutuksen läpäisyn parantamishanke, kohdistamalla ammatillisen koulutuksen rahoitusta tutkintojen valmistumiseen ja nopeuttamalla nivelvaiheita kehittämällä hakujärjestelmiä ja ohjaamalla rahoitusta nivelvaiheita lyhentävästi.
- Ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittäminen. Ohjauspalveluja kehitetään nivelvaiheiden lyhentämiseksi ja urasuunnittelu- ja työnhakutaitojen parantamiseksi. Erityinen huomio kiinnitetään eri toimijoiden ohjausosaamiseen ja ohjauksen laatuun
- Opetuksen tuen sekä oppilas- ja opiskelijahuollon varhaisen tuen lisääminen oppilaitoksissa.
- Oppisopimuskoulutuksen ja työssä oppimisen lisääminen. Tavoitteena on löytää menetelmiä, joiden kautta erityisesti yrityksissä tapahtuvaa erimuotoista oppimista voidaan tukea.
- Taloudellisten kannusteiden lisääminen koulutuksiin ja aktiivitoimiin osallistuville nuorille.
- Kuntoutuksen ja työllistymisen palveluiden kiinteämpi yhteensovittaminen.

- Sidosryhmien voimakkaampi osallistuminen nuorisotakuun toteuttamiseen. Tavoitteena on saada nuorisotakuusta koko yhteiskunnan asia. (Tem 2012, c, 68-69)

Perehtyessä niin varsinaiseen nuorisotakuun ohjeistukseen kuin tulevaisuuden linjauksia koskeviin aloitteisiin voi huomata keskeisiä tekijöitä olevan muun muassa moniammatillinen sektorirajat ylittävän yhteistyö, nivelvaiheiden vahva huomioiminen, monimuotoiset oppimismenetelmät ja ennaltaehkäisevä toiminta.

Nuorisotakuusta kirjoittaessa tulee väistämättä mieleen tavoitteen vaikeus tai jopa mahdottomuus. Se on kuitenkin tavoitteena kunnioitettava ja on merkille pantavaa, että nuorisotakuun merkittävyyttä on korostanut niin Suomen presidentti Sauli Niinistö kuin työministeri Lauri Ihalainen. Lupaukset muuttuvat kuitenkin merkityksettömiksi mikäli niitä ei käytännössä toteuteta. Henkilökohtaisesti olen tämän lupauksen suhteen huolissani, sillä nuorisotakuun toimeenpanoa ei ole käytännön tasolla riittävästi valmisteltu ainakaan etelä-Pirkanmaalla, jossa itse työskentelen. Nuorisotakuun toimeenpano-ohjeissa korostuu TE-hallinnon keskeinen asema etenkin koulutuksen saaneiden nuorten osalla. TE-hallinnon tulisi kyetä ohjaamaan nuorisotakuun piirissä olevia nuoria eteenpäin nopeasti ja oikeisiin palveluihin. Se vaatii palveluiden ja toimijoiden laajaa tuntemista alueen alati vaihtuvalla toimintakentällä. Aika usein nuorten etenemiseen palveluissa tarvittaisiin myös rinnalla kulkemista, joka ei ole TE-hallinnolle perinteinen toimintatapa, eikä välttämättä myöskään resurssien kannalta mahdollista.

2.1 Koulutustakuu

Koulutustakuu toteutuu osana nuorisotakuuta. se takaa jokaiselle saman vuoden aikana perusopetuksen päättävälle jatkumahdollisuuden lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa, oppisopimuskoulutuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin. Jokaiselle nuorelle luodaan tällä tavoin realistiset mahdollisuudet suorittaa perusasteen jälkeinen tutkinto ja työllistyä. Koulutustakuun toteutuminen varmistetaan sekä asettamalla perusasteelta tulevat opiskelijat etu-

sijalle opiskelijavalinnoissa että rakentamalla joustavampia väyliä tutkintojen suorittamiseen. (Valtakunnallinen nuorten yhteiskuntatakuutyöryhmä 2013, 4)

2.2 Nuorten aikuisten osaamisohjelma

Suomessa on tällä hetkellä noin 110 000 20-29-vuotiasta, jolla ei ole perusasteen jälkeistä koulutusta. Nuorten aikuisten osaamisohjelma koskee heitä. Tavoitteena on kouluttaa vuosien 2013-2016 välisenä aikana noin 36000 nuorta aikuista tehostamalla ammatillisen peruskoulun koulutusjärjestelmää ja lisäämällä oppisopimuskoulutuksen käyttöä. (Emt, 5)

2.3 Työmarkkinakeskusjärjestöjen ehdotuksia nuorten työllisyyden ja kouluttamisen tueksi

Suomessa ammatillista koulutusta on kehitetty pitkäjänteisesti yhteistyössä työelämän kanssa, jonka johdosta työmarkkinakeskusjärjestöt ovat miettineet omalta kannaltaan keinoja, joilla voidaan tukea nuorisotakuun toteutumista. Vuonna 2010 laadittiin suositus työpaikoilla tapahtuvan oppimisen edistämisestä eri koulutusasteilla yhteistyössä valtioneuvoston ja työmarkkinajärjestöjen sekä muiden toimijoiden välillä. Työmarkkinakeskusjärjestöjen mielestä työssäoppimisen edelleen kehittäminen edellyttää työpaikalla tapahtuvan oppimisen tarkastelua ja kehittämistä kokonaisuutena. Nykyjärjestelmä on heidän mielestään liian sekava johtuen siitä, että työpaikoilla voi samanaikaisesti olla opiskelijoita useasta eri koulutusmuodosta. (EK, SAK, STTK, Akava, Kirkon työmarkkinalaitos & Valtion työmarkkinalaitos 2012, 8-9)

Työmarkkinakeskusjärjestöt solmivat vuonna 2012 työurasopimuksen, jonka osana mietittiin keinoja parantaa nuorten pääsyä työmarkkinoille antamalla ehdotuksen keinoista edistää nuorten työllisyyttä. Tätä ehdotusta on tarkoitus käyttää pohjana asian jatkokäsittelyn tueksi neuvoteltaessa alakohtaisia nuorten työllistämissopimuksia. Tavoitteena oli täten olla mukana toteuttamassa nuorisotakuuta erityisesti miettimällä keinoja, joilla voidaan yhdistää koulutusta ja työpaikoilla tapahtuvaa oppimista. Työmarkkinakeskusjärjestöt pitivät erityisen

tärkeänä sitä, että saadaan luotua koko ikäluokalle ammatilliset valmiudet työelämään siirtymistä turvaamaan. Tästä syystä ehdotukset painottuivat vailla ammatillista koulutusta olevien nuorten mahdollisuuksiin hankkia työelämän vaatima perusammattiosaaminen. Ehdotuksessa mietitään erityisesti vaihtoehtoisia kouluttautumismuotoja niille, joille ei perinteinen ammattikoulutus syystä tai toisesta sovi. Järjestöt korostivat kuitenkin sitä, että heidän näkemyksensä mukaan ensisijaisena koulutusmuotona on jatkossakin oppilaitosmuotoinen ammatillinen peruskoulutus. (Emt. 1)

Työmarkkinakeskusjärjestöt esittävät seuraavia ehdotuksia, joilla on tarkoitus kehittää työelämän ja koulutuksen yhteistyötä nuorten työmarkkinaosallisuuden lisäämiseksi.

- Avoimen ammattiopistomallin käyttöönotto yhteistyönä te- toimistojen ja ammatillisten koulutusten järjestäjien välillä. Kyseessä on toimintamalli, jolla nuoria tuetaan pääsemään alkuun tai suorittamaan loppuun kesken olevia ammatillisia tutkintojaan. Siinä korostuu henkilökohtainen ohjaus, jonka avulla rakennetaan nuorille yksilöllisiä polkuja opintojen menestykselliseen suorittamiseen.
- Tuetun oppisopimusmallin käyttöönotto. Sen avulla on tarkoitus luoda toimintatapa, jolla käytetään hyväksi oppisopimuskoulutuksen tarjoamia mahdollisuuksia yhdistäen oppisopimuskoulutuspolkuun jaksoja oppilaitoksissa, työpajoilla ja varsinaisilla työpaikoilla. Siinä tarjotaan jatkuvaa tukea sekä nuorille että työnantajille onnistuneen lopputuloksen takeeksi.
- Ammatillisen koulutuksen kehittäminen siten, että siirtyminen peruskoulutuksesta oppisopimukseen olisi joustavampaa. Työmarkkinajärjestöt olettavat, että siirtymiä ammatillisesta peruskoulutuksesta oppisopimukseen voisi olla huomattavia määriä, mikäli järjestelmästä rakennettaisiin riittävän joustava. Kyseistä mallia on jonkin verran suomessa testattu esimerkkinä 2+1- malli. Tämän avulla parannettaisiin sijoittumista työelämään ja vapautettaisiin resursseja ammatillisen koulutuksen puolelle enemmän tukea ja ohjausta vaativien opiskelijoiden käyttöön.
- Työssäoppimisen toteutustapojen monipuolistaminen. Tavoitteena on rakentaa tapaa, jolla työssäoppimista voitaisiin enenevässä määrin räätälöidä huomioiden työnantajien ja opiskelijoiden tarpeet.

- Luoda oppisopimuksen toteuttamiseen uudenlaisia malleja. Tässä kohden työmarkkinakeskusjärjestöt esimerkiksi ehdottavat pk- yrittäjien oppisopimuskoulutuksiin osallistumisen kynnystä madaltaakseen mallia, jossa oppisopimuskoulutus järjestettäisiin yhteistyössä useamman työnantajan kesken. Tässä kohden tuodaan esiin kokeilu, jossa varsinainen työnantajavastuu olisi esimerkiksi henkilöstöpalveluyrityksellä ja itse työssäoppiminen tapahtuisi heidän asiakasyrityksissään.
- Työpaikkaohjaajien osaamisen lisäämistä ja opettajien osallisuutta työpaikoilla tulisi lisätä. Riittävän laadukkaan työssäoppisen turvaamiseksi tulee työpaikkaohjaajilla olla riittävää osaamista työssäoppijoiden osamiseen. Ongelmat korostuvat pienempien työntajien kohdalla, joiden tueksi tarvittaisiin opettajien kattavampaa osallistumista työssäoppimiseen. Tässä kohden esitetään myös mahdollisten työvalmentajien käyttöä oppimisen tukena.
- Opettajien työelämäjaksoja tulisi lisätä. Niiden määrän lisääminen tukee opettajien tietoisuuden lisäämistä työelämäntarpeista ja auttaa sitä myöden kehittämään opetusta oikeaan suuntaan.
- Elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjauspalvelut paikallisesti kuntoon. Avoimeen ammattiopistoon liittyvät ohjauspalvelut, yksilölliset koulutuspolut ja työssäoppimisen laadullinen ja määrällinen kehittäminen edellyttävät tuekseen moniammatillista yhteistyötä, eri toimijoiden roolien ja vastuiden tunnistamista sekä uudenlaisia työtapoja.
- Yhteistyötä ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen välillä tulisi lisätä rahoitusjärjestelmien osalta. Mikäli tavoitteena on lisätä yksilöllisiä oppimispolkuja ja joustavia työelämälähtöisiä koulutuksia, niin tulisi purkaa ja kehittää rahoitusjärjestelmiä siten, että erilliset rahoitukset perus- ja lisäkoulutusten välillä eivät muodostuisi ongelmaksi.
- Yleissivistävän koulutuksen ja työelämäyhteistyön lisääminen. Tämän tavoitteen ensisijaisena tarkoituksena on tukea nuoria omissa koulutus- ja uravalinnoissaan. Työmarkkinakeskusjärjestöt korostavat, ettei tämä ole kouluissa pelkästään opinto- ohjaajien tehtävä.
- Korkeakoulujen ja työelämän yhteistyön lisääminen. Työmarkkinajärjestöjen ehdotukset nuorten työllisyyden edistämiseksi keskittyi ammatillisen perusopintojen hankkimiseen eri tavoin. Sen tarkoituksena ei millään ta-

voin ollut väheksyä korkea-asteen tutkinnon suorittajia, vaan ne pitivät erittäin tärkeänä myös kehittää muun muassa opinnäytetöiden tekemistä käytännön tarpeisiin, luoda työssäoppimisjärjestelmää, joissa nähdään korkeakouluopiskelijoiden erityiset tarpeet ja niin edelleen. (Emt. 2-6)

Tutustuessani työmarkkinakeskusjärjestöjen laatimiin ehdotuksiin nuorisotakuun toteutumiseksi voin huomata niiden käsittelevän pitkälti samankaltaisia asioita, joita itse tarkastelemme viranomaisnäkökulmasta. Molemmiin puolin nähdään yhteisen tekemisen merkityksen olevan suuri ja se varmasti onkin tulevan kehittämistoiminnan keskiössä. Erityisen tärkeänä näen yhteistyön tekemisessä työnantajien kanssa rohkeuden. Viranomaisten, opettajien ja muiden toimijoiden tulee olla valmiita uusiin haasteisiin ja heidän tulee olla valmiita lähtemään toimistoistaan ja luokistaan tekemään töitä työnantajien toimipisteisiin.

3 KESKEISIÄ TYÖMENETELMIÄ NUORISOTAKUUN TOTEUTTAMISEEN

Toimiva nuorisotakuujärjestelmä vaatii tuekseen laajan valikoiman työmenetelmiä. Nostan esiin muutamia työmenetelmiä tai toisin muotoillen palveluita, jotka ovat keskeisiä etelä-Pirkanmaalla rakentaessamme palvelujärjestelmää mahdollisesti toteutettavan Nuorisotakuupiste-projektin tueksi. Palvelujärjestelmää suunnitellessa nousee esille verkostotyön, yhteistyön ja moniammatillisuuden keskeinen merkitys.

Väitetäänkin, että verkostoitumisen osaaminen on yksi keskeisiä menestystekijöitä toiminnalle 2000-luvulla. Verkostoitumista tapahtuu monin tavoin. Työntekijät voivat verkostoitua keskenään toinen toisiaan hyödyttävien ja lisäävien osaamisien perusteella tai verkostoitua voivat myös organisaatiot. Organisaatioiden järjestelmällinen verkostoituminen on pitkällä aikavälillä varmasti järkevin tapa toimia organisoitujen yhteisten toimintamallien rakentamiseksi. Verkostoituminen on toimintana syvempää kuin pelkkä yhteistyö. Se vaatii syvällisempää ja pitkäjänteisempää yhdessä tekemistä. Toki tarpeet yhteistyön ja verkostoitumisen syvyyteen vaihtelee suuresti eri toimijoiden välillä. (Harju 2010, 187)

Tärkeimpiä tekijöitä yhteisen verkostotyön onnistumiseen on yhteinen tarve, halu ja motivaatio yhdessä tekemiseen ja tiedon jakamiseen. Luottamuksen synty eri verkostotoimijoiden välillä on myös hyvin olennainen asia, mikäli lähdetään rakentamaan pitkäkestoista kumppanuutta. Verkoston toiminnan tulee lähteä siitä, että kaikki sen toimintaan osallistuvat hyötyvät ja voittavat sen olemassa olost. Toimivien verkostojen luottamussuhteen tulee toimia sekä organisaatioiden että siihen osallistuvien henkilöiden välillä. Toisten menestymisen tulee pystyä hyväksymään. (Emt, 187)

Moniammatillisesta yhteistyöstä puhutaan silloin, kun itse ohjattavan henkilön tueksi tarvitaan monen eri alan asiantuntijoita. Moniammatillisen yhteistyöverkoston laajuus kasvaa ohjattavana olevan asiakkaan tarpeiden kasvaessa. Moniammatillisen yhteistyön ydin on siinä, että kukaan ei voi hallita kaikkia asiakkaiden laajojakin tarpeita koskevia palveluita, vaan parempaan ja laajalaisempaan lopputulokseen päästään yhdistämällä voimavaroja. Tällä pystytään välttämään pitkälti myös päällekkäistä toimintaa eri organisaatioiden välillä. On kuitenkin tärkeää sopia moniammatillisen työn pelisäännöistä ja sen hallinnasta etukäteen väärinymmärrysten välttämiseksi. (Kalliola, Kurki, Salmi & Tamminen-Vesterbacka 2010, 142)

Moniammatillisen yhteistyön tai nuorisolain lain mukaan ilmaistuna monialaisen yhteistyön tekemisestä osana nuorisotyötä säädetään jo nuorisolaissa (Nuorisolaki: 693/2010). Siinä edellytetään ohjaus- ja palveluverkoston rakentamista kuntakohtaisesti. Siinä tulisi olla koottuna nuoren kannalta merkittävimmät toimijat. Näitä ovat muun muassa opetus-, sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimi sekä työ- ja poliisihallinto. Verkostoon voi kuulua näiden lisäksi muidenkin toimijoiden edustajia. Lain tasolla velvoite moniammatillisesta yhteistyöstä koskee ainoastaan viranomaisia. Verkoston on tarkoitus toimia yhteistyössä nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Nämä verkostot eivät sinänsä käsittele yksittäisten nuorten asioita, vaan sen tarkoituksena on enemmänkin olla suurempia linjoja eteenpäin vievänä tahona. (Aaltonen, Lybeck & Walden 2011, 13-29)

Nuorisolain 7§ säädetään varsin yksityiskohtaisesti monialaisen yhteistyön ja sen toiminnanmuotona olevan nuorten ohjaus- ja palveluverkon tehtävistä.

- koota tietoja nuorten kasvu- ja elinolosuhteista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi
- edistää nuorille suunnattujen palveluiden yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palveluiden riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus
- suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi
- edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken (Emt, 27-28)

Nuorisolain vaatimassa nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa ei siis käsitellä yksittäisen nuoren asioita. Sen vaatimassa monialaisessa yhteistyössä sen sijaan viedään selkeästi eteenpäin juuri yksittäisen nuoren asioita ja teemat kuten palveluiden yhteensovittaminen ja siirtymien helpottaminen niveltyvät vahvasti yhteen palveluohjaukselliseen työtapaan. Olen henkilökohtaisesti ollut mukana Valkeakoskella nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tapaamisissa muutamia kertoja ja mielestäni toiminta ainakaan Valkeakoskella ei ole vielä riittävän jäsentynyttä. Valkeakoskella nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa on mukana edustusta muun muassa nuorisotoimelta, sosiaalipalveluista, koulutuspalveluista, työllisyydenhoidosta. Valkeakoskella on esitetty, että nuorisotakuun toteuttamista suunniteltaisiin yhdessä nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa, eikä nuorisotakuun toteuttamista tukemaan perustettaisi omaa verkostoaan. Tämä on sinänsä ehdotuksena mielestäni hyvä, sillä päällekkäisen toiminnan riskiä tulee välttää. Tällöin tulee kuitenkin varmistaa, että nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa on mukana toimijoita laajasti eri sektoreilta mukaan lukien yritykset.

3.1. Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut

Nuorisotakuun toteuttamiseen liittyviä palveluita suunniteltaessa toiminnan keskiössä on nuorten oma toimijuus ja itsenäistymisen ja vastuullisuuden tukeminen. Kaikki nuoret eivät välttämättä tarvitse syvällisempää ohjausta. He ohjautuvat eteenpäin elämässään joko aivan itsenäisesti tai suhteellisten kevyiden tieto- ja neuvontapalveluiden avulla. Nuorten tieto- ja neuvontapalveluiden tehtävänä on jakaa nuorille tietoa, ohjausta ja neuvontaa erilaisissa heidän elämänsä liittyvissä kysymyksissä. Työn tavoitteena on nuorten itsenäistymisen ja

vastuullisuuden lisääntyminen liittyen nuorten omatoimiseen selviytymiseen elämässään. Nuorille tulee välittää riittävän ammattitaitoisesti luotettavaa ja monipuolista tietoa, jonka avulla nuoret kykenevät tekemään omaa elämäntilantaansa tukevia valintoja ja päätöksiä. Nuorten tieto- ja neuvontapalveluiden tavoitteena on tarjota yhdestä palvelupaikasta kattavaa ja monipuolista tietoa tarvittaessa ohjattuna. (Fedotoff 2008, 415)

Nuorten tieto- ja neuvonta palveluiden toteuttamiseen liittyvää ammattiosaamista ei kuitenkaan voi vähätellä nuorten vahvasta omasta toimijuudesta huolimatta. Työntekijöiden vahva ammatillinen ja pedagoginen osaaminen on laadukkaiden palveluiden edellytys. Tietopalvelutyöntekijöillä on vastuu annettavan tiedon oikeudesta, ajantasaisuudesta ja käyttökelpoisuudesta nuorille. Henkilökunnan tulee olla valmis laaja-alaisiin vastauksiin palvellakseen nuoria eri elämäntilanteissa. Työntekijän ei kuitenkaan tarvitse olla vastausautomaatti, vaan enemmänkin mahdollisuuksien esiintuoja, jonka avulla nuoret pystyvät vanhempiansa tukemana rakentamaan tietään kohti opintoja ja työelämää. (Emt, 418-419)

Nuorten tieto- ja neuvontapalveluita tuotetaan periteisemmin fyysistä toimipaikoista tai yhä enenevässä määrin internetin tuomia mahdollisuuksia hyväksi käyttäen. Nuorisotakuupistettä alueellemme rakentaessa tulee miettiä myös toimivien verkkopalvelujen kehittämistä.

Ohjaamisen, tiedottamisen neuvonnan ohessa verkkoperustaisissa nuorten tieto- ja neuvontapalveluissa tuotetaan erilaisia tietosisältöjä tukemaan nuorten itsenäistä toimintaa. Ne ovat erilaisia pysyvähköjä tietosisältöjä, jotka käsittelevät nuorten elämää koskettavia aihealueita. Verkkoperusteisen nuorten tieto- neuvontatyön välineet ja kanavat ovat viime vuosina kehittyneet ja monipuolistuneet. Verkkosivustojen rinnalle ovat tulleet sosiaalisen median mahdollisuudet ja niiden kautta yhä laajeneva ja monipuolistuva palveluiden ja toimijoiden kenttä. Verkkoperusteisia palveluita kehittäessä tulee pitää mielessä se, että nuoret ovat usein omalla tavallaan asiantuntijoita sillä kentällä, joten nuorten osallisuus palveluita kehitettäessä on huomioitava toimivan järjestelmän aikaan saamiseksi. (Fedotoff & Pietilä 2011, 66-67)

Nuorten tieto- ja neuvontapalveluita tekeville työntekijöille verkkoperusteisten palveluiden mukaantulo asettaa omat haasteensa. Ohjaus- ja neuvontatyön osaamisen lisäksi työntekijöiden tulisi hallita uudet tietotekniset välineet, omata tietämys sähköisistä tietokannoista ja –lähteistä ja kyetä rajaamaan niiden laajasta tarjonnasta juuri kyseistä tilannetta palvelevat lähteet, omaksua erilaisia yhteisöllisiä sisällöntuottamisen menetelmiä ja kyetä hyödyntämään sosiaalisen median mukanaan tuomia mahdollisuuksia. Nämä ovat ominaisuusvaatimuksia, joita aiemmin ei nuorisotyön kentällä ollut. (Emt, 65-67)

3.2. Palveluohjaus

Palveluohjausta kuvatessa on syytä hieman määritellä palveluohjauksen käsitettä, sillä palveluohjauksen käsite on ollut vielä jonkin verran epämääräinen ja monissa kohdin, etenkin sosiaalitoimen puolella on käytetty esimerkiksi sosiaaliohjauksen ja lähiohjauksen käsitettä.

Sosiaaliportissa määritellään palveluohjaus asiakaslähtöiseksi ja asiakkaan etua korostavaksi työtavaksi. Sillä tarkoitetaan sekä asiakastyön menetelmää että palveluiden yhteen sovittamista organisaatioiden tasolla. Suomessa palveluohjaus on vakiintunut tarkoittamaan yksilökohtaista palveluohjausta tai vain yksinkertaisesti palveluohjausta. Olennaisinta tässä on asiakkaan ja työntekijän välinen luottamussuhde ja asiakaslähtöinen työskentely. Palveluohjaus on työmenetelmä, jolla kootaan tarvittavat palvelut asiakkaan tueksi ja lievennetään palvelujärjestelmän hajanaisuuden haittoja. Palveluohjaaja on palveluohjauksesta vastaava sosiaali- ja terveydenhuollon tai muun sosiaaliturvan ammattihenkilö, joka toimii yli hallinnollisten organisaatorajojen. (sosiaaliportti 2012, palveluohjaus)

Palveluohjauksen tehtävänä Sosiaaliportissa todetaan olevan (Sosiaaliportti 2012, palveluohjaus)

- Ratkaista palvelujärjestelmän yhteistyöongelmia ruohonjuuritasolla yksittäisen asiakkaan elämäntilanteesta ja hänen tarvitsemistaan palveluista lähtien.

- Nimetä asiakkaalle henkilökohtainen vastuhenkilö, joka tukee asiakasta ja hänen läheisiään oikeiden ja sopivien palveluiden löytämisessä..
- Arvioida palvelujen tarve ja tehdä päätökset palveluista mahdollisimman lähellä käyttäjää.
- Palveluohjaaja seuraa asiakkaan tilanteen kehittymistä yhdessä hänen kanssaan.

Palveluohjauksen periaatteisiin tutustuessaan törmää toistuvasti siihen, että siinä korostuu asiakkaan oma toimijuus. Palveluohjauksen voidaankin katsoa perustuvan asiakkaan tasa- arvoiseen kohtaamiseen ja hänen oman toimijuuden tukemiseen. Tuki rakentuu asiakkaan, hänen sosiaalisen verkostona, palveluohjaajan ja muiden palveluntuottajien yhdistettyjen voimavarojen varaan. Palveluohjaustyössä pyritään asiakkaan oikeuksien puolustamiseen, leimautumisesta vapautumiseen ja voimaantumiseen. Palveluohjaus on pitkäaikaista intensiivistä työtä, mutta useimmiten sen on tarkoitus jossain vaiheessa myös päättyä. Palveluohjaajan tavoitteena on tehdä itsensä tarpeettomaksi asiakkaan elämäntilanteen korjautumisen myötä. Parhaiten tämä itsensä tarpeettomaksi tekeminen onnistuu juuri asiakkaan omatoimisuutta ja voimavaroja vahvistamalla. (Suominen & Tuominen 2007, 24-25)

Palveluohjauksen sisältöä ja osa-alueita on kuvattu Työ ja tekijä hankkeen lopuraportissa mielestäni hyvin. Työ ja tekijä –projekti oli laaja alainen Esr-hanke, joka toteutui Tampereella Hervannan kaupungin osassa 5/2006-5/2008. Keskeisenä osana Työ ja Tekijä-projektia oli palveluohjauksen kehittäminen mallintamalla palveluohjausprosessia ja tuomalla yhteistyöverkon laajuuteen selkeämpää käsitettä.

PALVELUOHJAUKSEN SISÄLTÖ JA OSA-ALUEET

ASUMINEN

- asuntohakemusten täyttäminen ja tarvittavien liitteiden hankkiminen
- käynnit Asuntotorilla
- ohjaus ja neuvonta muuttoon liittyvissä asioissa
- tukiasuntoon hakeutumiseen liittyvissä haastatteluissa mukana oleminen

SOSIAALITURVA JA -PALVELUT

- asianmukaisten sosiaaliturvaetuuksien piiriin ohjaus, hakemusten täyttämässä avustaminen, yhteydenotot sosiaaliturvaviranomaisiin
- opastus ja neuvonta toimeentulotukiasioissa ja hakemusten välittäminen sosiaalityöntekijöille
- raha- ja velka-asioiden selvittely, opastus velkojen ja osamaksujen lyhentämisestä sopimiseen

TERVEYS

- terveysasioista keskusteleminen
- tarvittaessa avustus ajanvarauksissa ja läheteiden hankinnassa sekä saattaminen palveluun
- sairausloma-asioiden ja kuntoutuspalveluiden alulle saattaminen
- tutustumiskäynnit

KOULUTUS

- ammattialojen ja opiskeluvaihtoehtojen kartoitus
- koulutushauissa avustaminen
- puoltolausekantojen laatiminen

MIELENTERVEYS

- mielenterveysasioista keskusteleminen
- ohjaus ja saattaminen palveluiden piiriin, tutustumiskäynnit
- sairausloma-asioiden ja kuntoutuspalveluiden alulle saattaminen

TYÖLLISYYS

- opastus työnhakijaksi ilmoittautumisessa ja tarvittaessa mukanaolo työvoimatoimistossa
- sopivien työkokeilu ja -harjoittelu-paikkojen kartoittaminen sekä yhteydenotot työnantajiin ja sopimusten laatiminen
- avustaminen työnhakuasiakirjojen laatimisessa
- työelämän pelisääntöjen ja työnhakutilanteiden opettaminen
- yhteydenpito asiakkaaseen ja työnantajaan työharjoittelun tai -kokeilun aikana
- yhteistyö TYP:n ja työvoimatoimiston työntekijöiden kanssa
- alustavien työllistymissuunnitelmien laatiminen

PÄIHDEHUOLTO

- päihteidenkäyttöön liittyvistä asioista keskusteleminen
- ohjaus, neuvonta ja tarvittaessa saattaminen päihdehuollon palveluiden piiriin

TYÖHÖN KUNTOUTTAVAT PALVELUT

- sopivien palveluiden kartoittaminen, asiakkaan ohjaus palveluiden piiriin, ”saattaen ohjaus” tarvittaessa
- tutustumiskäynnit mm. työsaleihin ja päivätoimintakeskuksiin
- yhteydenpito asiakkaaseen ja palveluntarjoajaan palveluihin osallistumisen aikana

Edellisellä sivulla olevasta palveluohjauksen sisällön ja osa-alueiden kuvaksesta voi hyvin huomata palveluohjauksellisen työn laaja-alaisuuden ja vaativuuden. Tämän johdosta voidaan päätellä palveluohjauksen hoitamisen vaativan sekä vahvaa ammatillista osaamista että selkeän resursoinnin, jotta laajan verkoston ylläpitämiseen, sen palveluiden tuntemiseen ja asiakkaan saattamiselle palveluiden piiriin olisi mahdollisuus. Palveluohjauksen merkitys nuorisotakuun toteuttamisen kannalta on keskeinen. Palveluista tulee muodostaa nuoren kannalta kokonaisuus, jossa eri toimijoiden erillisyydet ei muodostu ongelmaksi. Tämä vaatii vahvaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä, jota palveluohjaaja omalla työllään tukee.

3.3. Työhönvalmennus

Työhönvalmennus on yleisnimike työllistymisen ja työssä pysymisen tueksi ja ohjaukselle. Sitä voidaan toteuttaa esimerkiksi ammatillisen kuntoutuksen palveluissa, koulutus- ja opiskelijapalveluissa ja valtiollisissa, kunnallisissa, yksityisissä ja kolmannen sektorin palveluntuottajatahoissa. Työhönvalmennuksen toteuttamistapa ja valmennusorientaatio vaihtelee tavoiteltavan lopputuloksen mukaan. Työhönvalmennuksen prosessiin kuuluu erilaisista valmentautumisorientaatioista huolimatta tavalla tai toisella asiakkaan lähtötilanteen täsmentäminen, työ- ja toimintakyvyn tarkasteleminen, työllistymisedellytysten punnitseminen ja työllistymismahdollisuuksien selvittely. (Pikkusaari 2011, 44)

Perinteisesti työhönvalmennuksen painopiste on asiakkaiden vaiheittain etenevässä valmentamisessa työmarkkinoille. Työhön valmennuksen tavoitteena on tukea asiakkaiden työllistymisvalmiuksia edistämällä työelämään sijoittumista. Tarjottu tuki voi liittyä esimerkiksi elämänhallintataitojen parantamiseen, ammatillisten valmiuksien kehittämiseen, työelämätaitojen parantamiseen, työnhakutaitojen opettelemiseen tai sopivien työllistymismahdollisuuksien kartoittamiseen. (Emt, 45)

Työhönvalmennuksen käyttäminen nuorisotakuun toteuttamiseen on nähdäkseen välttämätöntä. Nuorilla on usein vaikeuksia ensimmäisiä työmahdollisuuksia etsiessään sisäistää työmarkkinoiden pelisääntöjä, hahmottaa alueen työmarkkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia ja löytää vaihtoehtoisia työllistymisen väyliä.

Vaihtoehtoisten työllistymisen väylien löytäminen on keskeistä, jotta vältetään avoimilla työmarkkinoilla olevaa kilpailua. Tarkoitan tällä sitä, että työllistymisen mahdollisuus tulisi tavalla tai toisella rakentaa esimerkiksi työkokeilujen kautta jo ennen työpaikan avoimeksi julistamista.

3.4. Yksilövalmennus

Yksilövalmennus on pääsääntöisesti valmentavaa työllistämistoimintaa järjestävien organisaatioiden sisällä tapahtuvaa asiakkaan kokonaisvaltaista tukemista. Sitä järjestetään Suomessa esimerkiksi työpajoilla. Yksilövalmennuksessa on paljon palveluohjaukseen kuuluvia elementtejä. Yksilövalmennus tähtää parempaan elämänhallintaan, johon pyritään asiakkaan omaa toimijuutta korostamalla ja muodostamalla kuvaa asiakkaan kokonaispalvelutarpeesta eri toimijoiden välillä. Käytännössä yksilövalmennus voi tarkoittaa pajoilla tapahtuvaa asioiden selvittelyä, keskusteluja ja inhimillisen välittämisen ja tuen antamista ja laajempaa palvelujärjestelmän kautta annetun tuen tarjoamista. (Pekkala 2004, 30-35)

Yksilövalmennus ja työhönvalmennus ovat myös monilta osin rinnasteisia termejä. Niitä voidaan karkeasti jaotella siten, että työhönvalmennukseen kuuluu ennen kaikkea asiakkaan työllistymisen tukeminen ja yksilövalmennukseen asiakkaan arjenhallinnan ja toimintakyvyn tukeminen. Työhön- ja yksilövalmennus toimivat siis toisiaan tukien ja rinnakkain. Niiden toteuttamisen mallit vaihtelevat, toisaalla niitä tekee yksi ja sama työntekijä ja toisaalla on omat työntekijät molempien ammattinimikkeiden alla. (Emt, 30-35)

3.5. Etsivä työ

Nuorisotakuun toteuttamista suunniteltaessa etsivä työ jo olemassa olevana ja osittain vakiintuneena toimijana tulee huomioida ja rakentaa osaksi paremmin toimivia palveluita. Etsivän työn merkitys on suuri niiden nuorten palvelijana, joiden riskit syrjäytymiselle ovat suurimmat. Etsivän työn ja esimerkiksi työllisyydenhoidon palveluiden yhteensovittamisen ongelma on palveluiden vapaaehtoisuuden erilaisuudessa. Etsivä työ perustuu nuorten palveluihin tulon vapaaehtoisuuteen ja työllisyydenhoidon palvelut ovat lähes poikkeuksetta tavalla

tai toisella velvoittavia. Toimivaan yhteistyöhön pääsemiseksi tulee pelisääntöistä toiminnan tueksi sopia tarkasti.

Ammatillisen etsivän nuorisotyön perustehtävänä on etsiä, löytää ja auttaa nuoria, jotka apua tarvitsevat, mutta eivät tarvitsemaansa apua ole palvelujärjestelmästä osanneet tai halunneet hakea. Etsivän työn tarkoituksena on myös täydentää olemassa olevia nuorten palveluita, tiedottaa niistä nuorille, viestittää nuorten palvelutarpeista eri toimijoita sekä edistää palvelutarjonnan kehittymistä. Etsivä nuorisotyö perustuu vapaaehtoisuuteen ja nuorella on valta valita etsivän työn tarjoaman palvelun laajuus. Nuorilla on oikeus määritellä asiat, joista hän haluaa keskustella etsivän nuorisotyön työntekijöiden kanssa. Etsivän työn työntekijöille ei ole perinteiseen viranomaistyöhön rinnastettavia valtakäytön välineitä, joihin hän voisi nojata. Hänen palvelunsa voidaan yksinkertaisesti joko ottaa vastaan tai sitten ei. Etsivän työn peruseriaatteena on myös vaitiolovelvollisuus. (Huhtajärvi 2008, 446)

Etsivä nuorisotyö perustuu humanistiseen ihmiskäsitykseen. Tällä voi ymmärtää sitä, ettei kenenkään nähdä olevan tapauksena toivoton, korostetaan yksilön subjektisuutta, omaa toimijuutta, ratkaisukeskeisyyttä ja uskoa valoisampaan tulevaisuuteen. Etsivä työ toteutuu moniammatillisena työparina tehtävänä työnä. (Emt, 446-450)

4. TYÖLLISTYMISSÄ TUKEMISEN AKTIIVITOIMENPITEITÄ

Työllistymisen tukemiseen on Suomessa erilaisia aktiivitoimenpiteitä. Esittelen lyhyesti jo laajemmin yleisesti työllisyydenhoidossa käytössä olevia aktiivitoimenpiteitä eli kuntouttavaa työtoimintaa, työkokeiluja, palkkatukea ja oppisopimusta. Tuon esiin myös uudempia aktiivitoimenpiteitä, jotka eivät vielä ole laajemmin käytössä, mutta jotka voisivat palvella nuorisotakuun toteuttamisessa. Näitä ovat tuettu oppisopimus ja tuella työllistetyn työpanoksen siirtäminen toisen työnantajan käyttöön.

4.1. Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttavan työtoiminnan tarkoitus on parantaa pitkittyneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilö edellytyksiä työllistyä avoimille työmarkkinoille sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työ- ja elinkeinoviranomaisten tarjoamaan julkiseen työvoimapalveluun. Kuntouttavan työtoiminnan järjestämisvastuu on kunnilla. Kunnat voivat käytännössä toteuttaa kuntouttavaa työtoimintaa itse tai tekemällä sen järjestämisestä sopimuksen toisen kunnan, kolmannen sektorin toimijoiden tai rekisteröityneen uskonnollisen yhdyskunnan kanssa. Kuntouttavaa työtoimintaa ei voi toteuttaa yrityksissä. Kuntouttavaa työtoimintaa voidaan järjestää 3-24 kuukaudeksi kerrallaan. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2001, 1. luku, 2§ & 6§). Käytännössä kuntouttava työtoiminta on alin askel työllistymisen portailla työttömyydestä kohti avoimia työmarkkinoita. Se ei ole työsuhde. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuva saa päivittäisen kulukorvauksen.

Kuntouttavasta työtoiminnasta tulee sopia aktivointisuunnitelmassa, joka laaditaan yhteistyössä asiakkaan, kunnan ja valtion kesken. Kuntouttava työtoiminta on velvoittavaa pitkään työttöminä olleille henkilöille, mikäli siitä aktivointisuunnitelmassa sovittu. (Eml. 1. luku, 5§). Kuntouttavan työtoiminnan käyttäminen on lisääntynyt viime vuosien aikana eri puolilla Suomea. Tämä on johtunut toisaalta työharjoitteluiden ja työelämänvalmennuksien poistumisesta te-hallinnon palvelutarjottimesta ei-palkallisen työn järjestämisen keinoista ja toisaalta kuntien tarpeesta aktivoida pitkäaikaistyöttömiä välttyäkseen vuoden 2006 työmarkkinatukimuutoksen mukanaan tuomista työmarkkinatuen kuntaosuuksista. Kunnat pystyvät välttämään työmarkkinatuen kuntaosuudet, mikäli työmarkkinatukea yli 500 päivää saaneet henkilöt ovat aktiivitoimenpiteissä.

4.2. Työkokeilu

Työkokeilu on te-hallinnon aktiivitoimenpide, jonka tarkoituksena on tukea oman ammatti-alan löytymistä ja pitkittyneen työmarkkinoilta poissaolon katkaisemista sekä selvittää työelämässä selviytymistä terveydellisten haasteiden osalta. Työkokeilun ajalle ei muodostu työsuhdetta. Työkokeiluun osallistuva saa työkokeiluun osallistumisesta päivittäisen kulukorvauksen. Työkokeilun voidaan toteut-

taa julkisella sektorilla, yrityksissä tai kolmannella sektorilla. Työkokeilun enimmäiskesto on kuusi kuukautta yhdellä työnantajalla ja 12 kuukautta yhteensä. (Laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista 2012, 4.luku 5-6§)

4.3. Palkkatuki

Palkkatuki on työnantajalle maksettava tuki, jonka tarkoituksena on edistää työttömien työnhakijoiden palkkaamista alentamalla sitä kautta palkkauskustannuksia. Palkkatuen myöntää te-hallinto. Palkkatuen myöntäminen edellyttää, että tuella palkattavan työn tuottavuuden katsotaan olevan alentunut tarjolla oleviin työtehtäviin osaamisen, pitkittyneen työttömyyden, vamman, sairauden tai jonkun muun syyn johdosta. Palkkatuen kesto on kuukaudesta kahteen vuoteen palkattavasta henkilöstä johtuvista tekijöistä johtuen. Palkkatuen määrä on noin 700-1300 euroa kuukaudessa vaihdellen työttömyydenkeston ja mahdollisen vajaakuntoisuuden mukaan. (Emt. 7. luku 1§) Nuorisotyöttömyyttä alentamaan on lanseerattu Sanssikortti. Se on tarkoitettu alle 30-vuotialle työttömille työnhakijoille. Käytännössä se tarkoittaa kymmenen kuukauden ja noin 700 euron palkkatukea nuorten työttömien työllistymisen tukemiseksi. Sanssikortissa ei siis sinänsä ole mitään uutta. Se on kuitenkin mielestäni saatu näyttämään positiivisemmalta asialta kuin perinteinen palkkatuki nuorisotakuuseen liittyneen lanseerauskampanjan avulla. Nuorten on uskoakseni myös mielekkäämpää kertoa työnantajille Sanssikortista kuin palkkatuesta. Sanssikortin käyttö tulisi tehdä sekä nuorille että työnantajille mahdollisimman joustavaksi ja nopeaksi.

4.4. Oppisopimus

Oppisopimuskoulutus on määrä-aikaiseen työsuhteeseen perustuvaa ammatillista koulutusta, jota täydennetään oppilaitoksissa järjestettävällä tietopuolisella koulutuksella. Siitä solmitaan sopimus oppisopimuksesta oppisopimusopiskelijan, työnantajan ja kouluttajan välillä. Sen avulla voi opiskella pääasiassa samoihin ammatillisiin perustutkintoihin, ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin kuin oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa. Työnantajaa tuetaan oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä taloudellisesti koulutuskorvauksella ja palkkatuella. Oppisopimuskoulutettava saa oppisopimuskoulutuksen ajalta työehtosopimuksen mukaista palkkaa. (Oppisopimustoimistot) Työllisyysenhoidon

näkökulmasta oppisopimukset ovat toisaalta hyvä mahdollisuus pysyvään työllistymiseen toisaalta taas ongelmallisia, sillä oppisopimuksista on muodostunut lähinnä jo työssä olevan väestön jatkokoulutusmuoto. Oppisopimuksen käyttö ei ole Suomessa yleistä suoraan peruskoulun jälkeisenä koulutusmuotona. Monissa Euroopan maissa oppisopimus on sen sijaan varsin yleisesti käytössä perusasteen jälkeisenä koulutusmuotona. (Leino 2011)

4.5. Tuella työllistetyn työpanoksen siirtäminen

Tuella työllistetyn työpanoksen siirtäminen toisen työnantajan käyttöön tarkoittaa sitä, että varsinainen työnantaja työllistää palkkatukea käyttäen työntekijän, jonka työpanoksen siirtää niin sanotun käyttäjäyrityksen käyttöön. Tämä edellyttää aina työntekijän suostumusta. Palkkatuen saava varsinainen työnantaja ja käyttäjäyritys voivat sopia työntekijän sijoittamisesta ja työllistämisestä maksettavasta palkkiosta. (Laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista 2012, 7. luku 4§ Rautianen 2013)

Etelä-Pirkanmaalla parhaillaan käynnissä olevassa Etelä-Pirkanmaan välityömarkkinoiden kehittämissuorituksessa (Välike) on kehitetty tuella työllistetyn työpanoksen siirtämisen palvelua hyvällä menestyksellä. Asiakasprosessi on edennyt seuraavasti. Välikkeen työntekijät tapaavat asiakkaan, jonka ohjaavat hänen tavoitteitaan vastaan työharjoittelu tai -kokeilupaikkaan noin kahden kuukauden ajaksi. Työharjoittelun tai -kokeilun onnistuttua solmitaan sopimus tuella työllistetyn työpanoksen siirtämisestä. Tämä tarkoittaa sitä, että asiakkaan asuinkunta tekee hänen kanssaan määrä-aikaisen keskimäärin neljän kuukauden mittaisen palkkatuetun työsopimuksen, jonka ajalle työntekijän työpanos siirretään samaan paikkaan, jossa työharjoittelu tai -kokeilu on toteutunut. (Rautianen 2013)

Välike-projektissa on kiinnitetty erityistä huomiota työnantajayhteistyöhön, jonka avulla on löydetty käyttäjäyrityksiä, joissa on todellinen tarve lisätyövoimalle. Välike tarjoaa palvelun tueksi työ- ja koulutusvalmentajien työpanosta, joiden avulla palvelun onnistumisen todennäköisyyttä saadaan lisättyä. Välike-projektissa on toteutuneita tuella työllistetyn siirtämiskeskuksia 7.2.2013 mennessä 133 kappaletta. Niistä on johtanut työllistymiseen, oppisopimukseen tai ammatil-

lisen koulutukseen kolmen kuukauden tarkastelujakson päätteeksi 68.47%.

Tämä on merkittävää erityisesti siitä syystä, että Välike-projektin kohderyhmänä ovat pääsääntöisesti pitkäaikaistyöttömät. (Rautiainen 2013)

4.6. Tuettu oppisopimus

Oppisopimus on työllistymisen ja kouluttautumisen yhdistävänä välineenä vakiinnuttanut paikkansa työ- ja koulutusmarkkinoilla. Oppisopimus on työllistymisen ja kouluttautumisen menetelmänä varsin vaativa, koska sen suorittamisessa edellytetään itsenäistä työtettä ja oppimista. Monien nuorempien oppisopimusopiskelijoiden osalta on jouduttu päätyämään oppisopimusten keskeyttämiseen. Oppisopimus edellyttää paljon myös työnantajalta. Heidän tulee perehtyä opetussuunnitelmiin opettaakseen oppisopimusopiskelijoille niiden vaatimat asiat. Tätä oppisopimuksen haasteellisuutta lieventämään on kehitetty tuetun oppisopimuksen menetelmää.

Vantaalla on tuetun oppisopimuksen menetelmä ollut käytössä jo useamman vuoden ajan palvelen pääsääntöisesti 20-25-vuotiaita nuoria, jotka ovat vaarassa syrjäytyä työmarkkinoilta ammatillisen osaamisen puutteen vuoksi. Siellä palvelu on organisoitu toimimaan kaupungin nuorisopalveluiden kautta. Nuoret ohjautuvat aluksi nuorisopalveluihin, jossa nuoren ammatillista tavoitteista keskustellaan ja kerrotaan tuetun oppisopimuksen menetelmästä. Nuorten halutesa toimintaan mukaan heidät ohjataan tutustumaan haluamiinsa ammatteihin työharjoitteluiden tai kuntouttavan työtoiminnan kautta. Niiden onnistuessaan solmitaan oppisopimussuhde nuorisopalveluihin, josta heidät ohjataan työskentelemään erilaisiin Vantaan kaupungin tarjoamiin tehtäviin. (Ahola 2011)

Perinteisestä oppisopimusopiskelusta heidän kehittämä malli eroaa laajemman oppisopimukseen liitetyn tuen muodossa. Nuorille tarjotaan oppisopimuksen aikana mahdollisuus tuetusti hoitaa asunto-, velka, terveysasioitaan. Nuorten työpajan psykiatrinen sairaanhoitaja ja kuraattori ovat oppisopimusopiskelijoiden käytössä ja oppisopimusopiskelijoille tarjotaan vertaistukitoimintaa. Vertaistukitoiminta on keskeistä, koska oppisopimusopiskelijat ovat opinnoissaan usein vailla luokkamutoiseen opiskeluun liittyvää opiskelijayhteisöä. Kaupungin eri yksiköissä oleville työnjohtajille ja vastaaville tarjotaan tukea nuorten ohjaami-

sen onnistumiseksi. Tuetun oppisopimuksen menetelmässä räätälöidään myös oppisopimusopiskelijoiden opetussuunnitelmaa sellaiseksi, josta opiskelijat selviytyvät. (Ahola 2011)

Vantaan tuetun oppisopimuksen malli toimii ainoastaan kaupungin sisäisissä tehtävissä. Sen tuloksellisuutta työllistymistä ajatellen lisäksi muiden työnantajien mukaan ottaminen, jolloin nuorten polkua voisi hiljalleen johdatella kaupungin tehtävistä kohti avoimia työmarkkinoita.

5 VÄLITYÖMARKKINAT

Avaan tässä kohden hieman käsitettä välityömarkkinoista. Toimin tällä tavoin, koska termi myöhemmin opinnäytetyössäni esiintyy ja se on käsitteenä vielä suhteellisen uusi. Välityömarkkinoiden merkitys osana nuorisotakuun toteuttamista on tärkeä, koska välityömarkkinoiden avulla voidaan luoda työllistymisen mahdollisuuksia myös niille nuorille, joilla ei vielä ole edellytyksiä työllistyä avoimille työmarkkinoille. Välityömarkkinoilla tapahtuvissa erilaisissa työllistymisen aktiivitoimissa opitaan yleisiä työelämätaitoja, selkiytetään ammatillista suuntaa, kehitetään ammatillista osaamista ja voidaan keskittyä myös elämänhallinnallisiin asioihin.

Välityömarkkinoilla tarkoitetaan työttömyyden ja avointen työmarkkinoiden väliin sijoittuvia työllistymisen mahdollisuuksia, jotka kohdentuvat työnhakijoille, joilla on syystä tai toisesta vaikeuksia sijoittua suoraan työskentelemään avoimille työmarkkinoille. Välityömarkkinoilla toimivia organisaatioita ovat muun muassa työpajat, sosiaaliset yritykset ja työllistymistoimintaa järjestävä säätiöt ja yhdistykset. (Tem 2011, d)

Avointen työmarkkinoiden voidaan määritellä koostuvan työllistymisen mahdollisuuksista, joiden palkkauskustannuksissa ei käytetä yhteiskunnan tukea. Välityömarkkinoilla yhteiskunnan tuki työllistymisen mahdollistavana tekijänä on keskeisessä asemassa. Välityömarkkinoilla työllistymiseen liittyvä toiminta nähdään avoimia työmarkkinoita laajemmin. Toiminta ei ole pelkästään työn teke-

mistä, vaan siihen liittyy palveluita, joilla tuetaan asiakkaiden elämänhallintaa ja työllistymistä avoimille työmarkkinoille. (Emt)

Välityömarkkinoilla tapahtuvat työttömille työnhakijoille suunnatut toimenpiteet jakaantuvat aktiivisen sosiaalipolitiikan keinoihin, joita ovat kuntouttava työtoiminta ja sosiaalihuoltolain mukainen työtoiminta ja aktiiviseen työvoimapolitiikan keinoihin, joita ovat muun muassa työkokeilut ja palkkatuen avulla työllistäminen. Aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteet kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle ja aktiivisen sosiaalipolitiikan toimenpiteet sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle. (Emt.) Tässä opinnäytetyössä en käsittele tarkemmin sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa, koska se kohdentuu pääasiassa jo eläkkeellä olevien ihmisten eli lähinnä kehitysvammaisten työllistämiseen.

Aktiivisen työvoimapolitiikan keinojen on tarkoitus edistää asiakkaiden siirtymistä avoimille työmarkkinoille kehittämällä asiakkaiden ammattitaitoa ja osaamista. Aktiivisen sosiaalipolitiikan keinojen tavoitteena on ylläpitää asiakkaiden toimintakykyä ja parantaa elämänhallintaa. Aktiivisen sosiaalipolitiikan tavoitteena on pidemmällä aikavälillä edistää työllistymistä avoimille työmarkkinoille. (Emt)

Välityömarkkinatoimijoita ovat etelä-Pirkanmaalla kunnalliset työpajat ja muutamat alueella toimivat työllistämistoiminnassa mukana olevat kolmannen sektorin toimijat. Tällaisia kolmannen sektorin toimijoita ovat muun muassa työttömien yhdistykset Toijalassa, Viialassa ja Urjalassa, 4H-yhdistys Kylmäkoskella ja Urjalassa, Työväen musiikkitapahtuma ry. Valkeakoskella, Pirkanmaan Sini-nauhan ry:n Valkeakosken toimintayksikkö ja Teriskotisäätiö Akaassa. Näiden toiminta on luonnollisesti monimuotoista ja toisistaan poikkeavaa. Osittain kuitenkin voidaan todeta, että etelä-Pirkanmaan välityömarkkinoissa on vielä paljon kehitettävää, jotta saataisiin eri toimijat omaksumaan todellisen roolinsa ihmisten eteenpäin saattajina ja välityömarkkinatoimijoina.

6. VALKEAKOSKEN AMMATTI- JA AIKUISOPISTO

Valkeakosken ammatti- ja aikuisopisto (VAAO) on Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä ylläpitämä monialainen oppilaitos Valkeakoskella. VAAO:lla on alueella tärkeä rooli ammatillisen koulutuksen tarjoajana ja yritysten työvoimatarpeen tyydyttäjänä. VAAO:ssa opiskelee vuosittain nuorten ammatillisissa perustutkinnoissa noin 1050 opiskelijaa. (VAAO 2012, www.vaa.fi)

VAAO:ssa on perustoimintaa tukemaan kehitetty toimintoja, joiden avulla kyetään kouluttamaan myös niitä opiskelijoita, joilla on ongelmia opintojen aloittamiseen tai niiden loppuun saamisessa. Vaateri on Esr-rahoitteinen VAAO:n kuuluva nuorten työpaja, joka palvelee sekä niitä opiskelijoita, joiden opinnot ovat keskeytymisvaarassa että niitä nuoria, jotka ovat ilman työ- tai opiskelupaikkaa. Tavoitteena on tukea nuoria opintojen valmiiksi saamisessa, soveltuvan koulutuksen löytämisessä, työelämään sijoittumisessa ja oikeisiin palveluihin ohjautumisessa. Joustavasti työelämään-projekti on suunnattu VAAO:n oppilaille, jotka tarvitsevat erityistä tukea opinnoissaan ja työllistymisessään. Sen tavoitteena on lisäksi erityisesti kehittää nivelvaiheen yhteistyötä oppilaitoksen, te-hallinnon sekä muiden viranomaisten välillä. (Emt)

Opinnäytetyössäni en syvenny tarkemmin VAAO:n toimintaan, koska mahdollisen Nuorisotakuupiste-projektin tavoitteena ei ole kehittää VAAO:n toimintaa. Halusin heidän toimintaa kuitenkin lyhyesti avata, koska VAAO on alueellisesti merkittävä toimija, joka on keskeisessä asemassa nuorisotakuun toteuttamisessa.

7. NUORISOTAKUU-PROJEKTI ETELÄ-PIRKANMAALLE

Aiemmissa luvuissa on ollut tarkoitus johdatella nuorisotakuun toteuttamisen tueksi rakennettavaan Nuorisotakuupiste-projektiin. Syvennyn siis tässä kohden opinnäytetyötäni onnistuneen projektin rakentamiseen liittyviin tekijöihin ja tulevan Euroopan sosiaalirahaston ohjelmakauden 2014-2020 hahmotelmaan. Projektin onnistunut rakentaminen ja tulevan Esr-kauden linjaukset ovat tärkeitä, sillä nuorisotakuun toteuttamisen työvälineenä käytettävän Nuorisotakuupis-

teen toiminnan alueellinen käynnistäminen vaatii alkuvaiheessa hankerahoitusta. Hankerahoitusta on tässä kohden tarkoituksenmukaista hakea Esr:n kautta, koska uuden rahoituskauden aikana vuosina 2014-2020 voidaan luoda pitkäaikaisia kokonaisvaltaisia projekteja. Nuorisotakuun toteuttaminen on yksi tulevan Esr-kauden painopisteistä ja mahdollisuudet rahoituksen saamiseen ovat sitä myöden varsin hyvät.

7.1. Onnistuneen projektin rakentaminen

Projektit tai toisin sanoen hankkeet ovat tavoitteeltaan selkeästi määriteltyjä ja aikataulutettuja tehtäväkokonaisuuksia, jonka toteuttamisesta vastaa sitä varten perustettu organisaatio etukäteen määriteltyjen resurssien avulla. Jokainen projekti on ainutkertainen, tavoitteiden pohjalta määritelty prosessi. (Silfverberg 2007, 21). Tämän projektimääritelmän soveltuvuus ei tosin välttämättä toimi suoraan sosiaalialan innovaatioprojekteissa, joissa onnistuminen ja siihen käytettävät resurssitkin vaihtelevat pitkälti mukaan saatavan yhteistyöverkoston kautta, jota voidaan toki hankkia etukäteenkin, mutta usein tosiasialliset toiminnot muodostuvat vasta hankkeiden aikana.

Projektitoiminnasta on tullut maahamme viime vuosikymmeninä yksi työnteon perusmuodoista. Projektit ovat tärkeitä kehittämisen välineitä ja ne ovat merkittäviä julkisen rahoituksen kanavointikeinoja. Projekteja toteutetaan kaikilla yhteiskunnan toimialoilla sosiaalisektorilta ympäristönsuojeluun ja teknologian kehittämisestä taideprojekteihin. Projektitoiminnalla on saatu käynnistettyä monia hyödyllisiä kehittämisprosesseja. Tavoitteet on kuitenkin usein jäänyt saavuttamatta, vaikka hankkeet ovatkin toteutettu suunnitelmiensa mukaisesti. Hankkeiden epäonnistumiset johtuvat useimmiten puutteellisesta suunnittelusta. Hankkeiden tavoitteiden asettelu on voinut olla epärealistista, osapuolten sitoutuminen on jäänyt heikoksi, hankkeiden toteutus on voinut olla liian asiantuntijakeskeistä, eikä asiakkaiden todellisista tarpeista ole ollut riittävän selkeää kuvaa. Tämän johdosta hankkeiden suunnitteluun tulee käyttää aikaa ja voimavaroja. (Emt., 15-16). Suunnittelun tukemiseksi etelä-Pirkanmaalla on järjestetty jonkin verran erilaisia työryhmiä, joissa on pohdittu nuorisotakuuseen liittyviä asioita.

Tässä vaiheessa huhtikuussa 2014 ei tulevan nuorisotakuupisteprojektiin liittyen ole vielä tehty laaja-alaisempaa yhteistä suunnittelutyötä alueen eri toimijoiden välillä. Sen käynnistäminen on ensiarvoisen tärkeää.

Kehittämishankkeissa hyvä suunnittelu edellyttää yleensä osallistuvaa prosessia. Asiantuntija ja konsulttityönä laaditut suunnitelmat näyttävät usein paperilla vakuuttavilta ja loogisilta, mutta niissä piilee omat riskinsä ulkopuolisten tekemänä, jotka eivät tunne käytännön haasteita ja kehittämisen tarpeita. Osallistuvan suunnittelun avulla eri osapuolet sitoutuvat jo valmiiksi tulevaan hankkeeseen ja sen avulla kehitettävien palvelujen toiminta vastaa paremmin käytännön tarvetta. Osallistuvassa suunnittelussa voidaan käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita apuna toimintojen kehittämisessä. (Emt, 47)

Projektit ovat siis lähtökohtaisesti luonteeltaan ainutkertaisia. Tämän vuoksi niiden avulla ei tulisi pyörittää organisaatioiden perustoimintaa, vaan niiden toiminnan tulisi aina kohdistua kehittämiseen. Kehittämisen kohteita voivat olla esimerkiksi uusien toimintatapojen löytäminen, henkilöstön osaamisen kehittäminen ja toimivan yhteistyöverkoston luominen. Nykyiset rahoitukselliset toimintataraamit vääristävät usein projektityön ja organisaatioiden perustyön suhdetta. Projektirahoituksia on saatavilla suhteellisen runsaasti, mutta perustyön tekemiseen saatavaa rahoitusta on vaikeampi järjestää. Tämä johtaa siihen, että projektitoiminnalla korvataan osittain toimintaa, joka tulisi järjestää organisaatioiden perustoimintana. (Emt, 23). Tämä seikka tulee huomioida lähdeettäessä rakentamaan nuorisotakuuhanketta etelä- Pirkanmaalle. On tärkeää miettiä juuri kehitettäviä asioita ja rakentaa projektia niiden ympärille tukemaan olemassa olevia perustyötä tekeviä toimijoita. Tämän johdosta hankkeen kohteena ei esimerkiksi ole etsivän työn kehittäminen, vaan palvelujen järjestelmällinen ja kokonaisvaltainen yhteen liittäminen palveluohjausta avuksi käyttäen.

Kaikille hankkeille on huolellisen suunnittelun jatkumona laadittava selkeä hankesuunnitelma, jonka avulla sitä voidaan viedä eteenpäin. Hankesuunnitelma on olemassa ennen kaikkea hanketta itseään varten ja se on myös työkalu hankkeiden johtamiselle. Hyvässä hankesuunnitelmassa eri osiot ovat keske-

nään tasapainossa. Voimavarat riittävät suunniteltuihin toimenpiteisiin, toimenpiteillä saadaan aikaan oikeanlaisia tuotoksia ja tuotokset johtavat tavoitteiden saavuttamiseen. Hankesuunnitelma voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

- Yhteenveto hankkeesta
- Hankkeen tausta, tausta- ja lähtötilanteen kuvaus ja kehitystarpeet,
- Sidosryhmät
- Tavoitteet ja niiden seuranta, mittarit onnistumiselle
- Tuotokset ja niiden laadullinen ja määrällinen määrittely
- Hankkeen toteutusmalli, toiminnan vaiheistus
- Työsuunnitelma, aikataulutus
- Panokset, resurssit ja voimavarat
- Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma
- Organisaatio ja johtaminen, organisaatio- ja johtamismalli, johto- ja ohjausryhmätyöskentely, yhteistyökumppanit ja heidän alustava rooli
- Riskit ja oletukset, analyysi riskeistä ja yhteenveto oletuksista joihin projekti perustuu
- Seuranta, arviointi ja raportointi, seuranta- ja raportointijärjestelmä ja –aikataulu, arviointimenettelyt
- Tiedotus ja viestintä (Emt, 74-77)

Projektien menestyksellisyys on pitkälti kiinni sen organisoitumisesta kehittämistyön välineenä osaksi perustyötä tekevän organisaation kanssa. Projektin perustamisessa perusorganisaatioita tukevaksi on osittain kyse vallan delegoimisesta. Projektin huolellisella organisoinnilla turvataan se, että osallisilla selvästi tiedossa, kenellä on valtaa, missä kohdin ja miten paljon projektin asioista päätettäessä. (Viirkorpi 2000, 25) Vallan käyttöön liittyvät asiat ovat erityisen haastavia asioita silloin, kun projektin toimialue ulottuu usean eri kunnan tai muun toimijan alueelle. Tämä haasteellisuus ei välttämättä johdu sinänsä halusta käyttää valtaa, vaan enemmänkin vakiintuneista toimintatavoista, jotka voivat olla toisiinsa nähden poikkeavia.

Projekti organisaatiota luodessa tulisi määritellä ensinnäkin avaintoimijat ja näiden roolit, tehtävät ja vastuut. Avaintoimijoita projekteissa ovat projektin asettaja eli projektin hakija, johto- ja ohjausryhmä, projektipäällikkö ja varsinaiset projektityöntekijät. Näiden lisäksi tulisi määritellä sidos- ja osallistajien edustukset ja asema projektia toteutettaessa. Kuntaorganisaatioissa ja etenkin seudullisessa yhteistyössä on järkevää perustaa projektin toimintaa tukemaan ryhmä, jonka kautta turvataan poliittisten sidostajien osallisuus. (Emt, 25) Projektimaailmaan liittyvät erilaiset strategiset neuvotteluryhmät, jotka näen sinänsä hyödyllisinä. Niiden toiminta ja toiminnan ajankohta tulee kuitenkin miettiä tarkkaan, jotta toiminta koettaisiin merkityksellisenä ja osallistuminen niihin mielekkäänä. Mikäli alueella toimii useita projekteja samanaikaisesti voi neuvotteluryhmät käsitellä useiden hankkeiden asioita samanaikaisesti ja näin saavuttaa paremmin toimivia kokonaisuuksia.

Projektien on lähtökohtaisesti järkevää asettautua suhteellisen lähelle perustyötä tekevän organisaation kanssa. Tämä sijoittautuminen tulee tehdä huolella erimielisyyksien ja epäselvyyksien välttämiseksi. Projektityöllä kohdistetaan usein muutosvaatimuksia perustyölle. Perustoimintojen menestyksellisen kehittämisen aikaansaamiseksi perustoiminnasta vastuussa olevien esimiesten tulee olla projektityön takana. Tämä johtaa siihen, että perustoiminnasta saadaan resursseja myös itse kehittämistyöhön. Projektin ja perustyötä tekevän organisaation suhdetta parantaa ennen kaikkea selkeä työnjako ja sopiminen siitä, mitä kultakin odotetaan. Odotukset voivat liittyä esimerkiksi tietojen vaihtamiseen, asiantuntemuksen antamiseen, työpanokseen projekteja tukemaan, toiminnan muutosten kokeilemiseen tai kehiteltävien toimintamallien käyttöönottamiseen. (Emt, 26)

Projektin onnistumisen kannalta on tärkeää saada hyvin toimiva yhteistyöverkosto luotua. Yhteistyöverkosto koostuu perusorganisaation lisäksi monista muista toimijoista, joiden tekemä työ linkittyy projektin toiminnan tavoitteisiin. Tärkeitä asioita toimivan yhteistyön aikaan saamiseksi ovat esimerkiksi seuraavat:

- Tiedon jakaminen. Kumppanien on ymmärrettävä projektin lähtökohdat ja oltava tietoisia siellä tapahtuvista asioista ja toiminnoista.
- Yhteistyön on toimittava kaikkia hyödyttävällä tavalla, kumppanien tarpeet ja intressit tulee ottaa huomioon.
- Osallisuus johtaa toimivaan yhteistyöhön. Kumppaneille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa asioihin ja ottaa vastuuta haluamistaan osatehtävistä.
- Henkilökohtaisen suhdetyön merkitys on suuri. Toimivan yhteistyön takana on varsinkin toiminnan alkuvaiheessa hyviin henkilökohtaisiin suhteisiin liittyviä tekijöitä.
- Tuen ja ohjauksen tarjoaminen kumppaneille uusien toimintojen kehittämisessä.
- Kiitos, tunnustus ja palkitseminen luovat positiivista virettä toimintaan osallistumiselle.
- Yhteistyökumppaneiden johdon tuki on avainasemassa työntekijöiden välisen yhteistyön aikaansaamisessa. Tätä tukea voidaan kasvattaa esimerkiksi projektisopimusten tai hallinnollisten päätösten avulla, joissa otetaan kantaa esimerkiksi työnjakoon, aikatauluihin ja seurantaan. (Emt, 27)

Projektien tavoitteena on siis kehittää uusia palveluja ja toimintamalleja. Hankkeiden onnistumista arvioidaan pitkälti sen perusteella, kuinka hyvin ne saavat kehittämänsä palvelut tai toimintamallit juurrutettua käytännön toimintaan. Hankkeen kehitystyön sijoittumisella perusorganisaatioon on olennainen merkitys tulosten juurtumisen kannalta, sillä todennäköisin paikka jatkaa kehitettyä toimintaa on juuri oma perusorganisaatio. Tämän vuoksi palataan jälleen suunnitteluvaiheeseen, sillä usein projekteissa tehdään se virhe, että kehitettyjen toimintamallien tai palveluiden juurruttamista aletaan pohtia vasta projektin elinkaaren loppupuolella. Juurruttamisen suunnittelu tulisi aloittaa jo ennen projektin käynnistystä suunnitteluvaiheessa ja sitä tulisi pohtia koko hankkeen ajan yhdessä perusorganisaation kanssa. (Peltola&Vuorento 2007, 74-75)

Keskeinen tekijä juurruttamisessa on myös kehitettävän toiminnan realistisuus suhteessa perustoiminnassa käytössä oleviin resursseihin. Tämän vuoksi hankkeiden kannattaa keskittää huomiota toimintansa taloudelliseen vaikuttavuuteen laskemalla toimintansa kautta tulevia hyötyjä joko tulojen tai säästöjen muodossa. Taloudelliset seikat ovat keskeisesti esillä silloin, kun toiminnan järkevyyttä perustellaan poliittisille päättäjille ja organisaatioiden johdolle. (Emt, 74-75)

Juuruttamisen kannalta oleellinen tekijä on myös projektihenkilöstön rekrytointi. Projektityöntekijöiden tausta sekä toimintamahdollisuudet vaikuttavat heidän mahdollisuuksiinsa juurruttaa kehittämistyöntuloksia. Tavoiteltujen tulosten siirtyminen osaksi perusorganisaatioissa tehtävää työtä on todennäköisempää projektityöntekijöiden jäädessä työskentelemään perusorganisaation palvelukseen. Tämän johdosta voisi ajatella olevan järkevää kohdistaa projektityöntekijöiden rekrytointi jo palveluksessa olevaan henkilöstöön ja järjestää sijaiset heidän perustehtäviinsä. Tähän tilanteeseen liittyy toisistaan poikkeavia näkemyksiä. Toisaalta jo valmiiksi perusorganisaatiossa työskentelevät tuntevat jo valmiiksi organisaation, heillä on jo valmiina yhteistyösuhteita ja he sisäistävät paremmin mahdolliset kehittämisen tarpeet. Toisaalta heillä ei välttämättä ole riittävästi uutta tietoa ja heillä voi olla näköalattomuutta ja kyvyttömyyttä kyseenalaistaa olemassa olevia käytäntöjä. (Emt. 85-86)

Henkilökohtaisesti näkisin suhteellisen kokeneena projektityöntekijänä hyvänä asiana sen, että projektiin tulisi työntekijöitä sekä perusorganisaation sisältä että sen ulkopuolelta. Projektin onnistumisen kannalta on tärkeää päästä osaksi käytännön toimintaa ja tätä helpottaa projektihenkilöstön tunnettavuus yhteistyöverkostolle. Toisaalta toimintaan kaivataan aina myös uusia ja tuoreita ajatuksia, joita uusina mukaan tulevat työntekijät tuovat tullessaan. Olen huomionnut työurani aikana, ettei vakiintuneessa työsuhteissa olevia ole välttämättä helppoa saada mukaan projektityöhön. Tämä voi johtua monesta syystä. He voivat olettaa, että projekteissa työmäärä on suurempi, projektit tuovat mukanaan erilaisia hankauksia verrattuna aiempaan työskentelyyn, ammatillinen identiteetti muuttuu epävarmempaan suuntaan, omilta mukavuusalueilta joutuu poistumaan ja voi oma merkityksensä olla myös työntekijän iällä. Projektit kiinnostavat oman kokemusmaailmani mukaan enemmän nuorempia työntekijöitä.

Kokonaisuutena ajatellen onnistuneen projektin luominen edellyttää mielestäni huolellista valmistelutyötä, jota tehdään vahvasti yhteistyössä sen yhteistyöverkoston kanssa, jonka työtä mahdollinen tuleva projekti tulee tukemaan tai kehittämään. Toimijoiden osallisuus sekä suunnitteluvaiheessa että itse toteutusta linjattaessa on merkittävää menestyksellisen toiminnan ja siitä syntyvien tavoiteltavien tulosten kannalta. Usein olen törmännyt projektimaailmassa työskennellessäni siihen, että toimintojen juurruttamista aletaan miettiä vasta loppuvaiheilla projektia. Tämä on usein hankalaa, työlästä ja ajankohdallisesti liian myöhäistä. Täten juurruttamisprosessia tulisi viedä eteenpäin jatkuvasti koko projektin elinkaaren ajan.

7.2 Euroopan sosiaalirahaston toimintaohjelma 2014-2020

Nuorisotakuupisteprojektia on tarkoitus lähteä viemään eteenpäin etelä-Pirkanmaalla hyödyntäen tulevan ESR- kauden 2014-2020 mukanaan tuomia mahdollisuuksia. Tämän johdosta avaan opinnäytetyössäni 23.1.2013 julkaistua hahmotelmaa tulevasta rahoituskaudesta.

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) valtakunnallisen toiminnan lähtökohtia ovat Eurooppa 2020-strategia ja sen kansallinen toimintaohjelma. Niiden keskeinen tavoite on parantaa työllisyyttä ja vähentää syrjäytymistä ja köyhyyttä. Kasvua, työllisyyttä ja yrittäjyyttä sekä osallisuutta pyritään edistämään kumppanuuteen perustuen siten, että Suomessa on elinkelpoista ja työllistävää yritystoimintaa sekä osaavaa työvoimaa yritysten ja muiden työnantajien tarpeisiin. Tavoitteena on luoda Suomesta sosiaalisesti, ekologisesti ja kulttuurisesti kestävä yhteiskunta. (ESR-ohjelma 2014-2020, 2)

Suomen hallituksen painopistealueita tulevaan ESR-kauteen 2014-2020 liittyen ovat köyhyyden, syrjäytymisen ja eriarvoisuuden vähentäminen, julkisen talouden vakauttaminen sekä kestävä talouskasvu, työllisyyden ja kilpailukykyyn vahvistaminen. Erityisinä kohtina hallitusohjelmassa on nostettu esiin vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistäminen, työvoiman osaamisen

kehittäminen ja maahanmuuttajien työllistymisen ja kotoutumisen edistäminen. (Emt, 2)

ESR:n rahoittaman toiminnan on tarkoitus täydentää ja kehittää kansallisilla varoilla rahoitettua toimintaa. Kaikissa tulevan ohjelma kauden toimintalinjoissa korostuvat poikkihallinnollisuus, kumppanuus sekä eri toimintalinjoja läpäisevät poikkihallinnolliset teemat ja toimet. Uudella ohjelmakaudella korostetaan laaja-alaisen sosiaalisten innovaatioiden luomista, joilla pyritään vastaamaan työllisyyteen, työelämään, yrittäjyyteen, koulutukseen ja osallisuuteen liittyviin haasteisiin sekä lisääntyviin voimavarojen tuloksellisuus-, kustannustehokkuus- ja vaikuttamisvaatimuksiin. (Emt, 2-4)

Innovaatiot voivat olla täysin uusia tai ne voivat sisältää muualta omaksuttuja asioita. Ne voivat koskea uusia tavoitteita ja rakenteita sekä uusia prosesseja, menetelmiä ja malleja. Innovaatiot ovat yleensä sidoksissa kontekstiinsa. Toisaalle jo juurrutettu hyvä käytäntö voi olla täysin uusi innovaatio uudessa ympäristössä tai toiselle kohderyhmälle. (Emt, 4) Tämä kohta on keskeistä ottaa huomiota uusia paikallisia mahdollisuuksia suunniteltaessa. Ei ole välttämätöntä kehittää täysin uusia työmenetelmiä tai ratkaisutapoja, vaan voidaan kartoittaa hyvin toimivia innovaatioita alueemme ulkopuolelta ja tuoda niitä alueelle paikalliset erityiskysymykset huomioiden.

ESR-ohjeistuksissa vuosille 2014-2020 painottuu sosiaalisen osallisuuden edistäminen. Osallisuutta tulisi lisätä jo suunnitteluasteella tuomalla kohderyhmää mukaan innovaatioiden kehittämiseen. Sosiaalisen osallisuuden lisäämisessä ei ole kysymys vain työllistämisestä, vaan laajemmin ihmisten toiminta- ja osallistumismahdollisuuksien turvaamisesta. Suomessa hyvinvointi- ja terveyserot ovat kasvaneet jatkuvasti vuoden 1990-luvun lamasta lähtien. Samoin ovat kasvaneet tuloerot kotitalouksien välillä. Tilanteen muuttaminen parempaan suuntaan edellyttää tarttumista sosiaalisissa taustatekijöissä vallitsevaan eriarvoisuuteen. Sosiaalista eriarvoisuutta vähennetään vaikuttamalla esimerkiksi työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksiin, tukemalla sosiaalisia verkostoja ja kehittämällä palveluiden laatua ja saatavuutta. (Emt, 4-7) Tulevaa hanketta suun-

niteltaessa tulisi miettiä keinoja, joilla hankeen kohderyhmä eli nuoret saataisiin mukaan toimintoja suunnittelemaan ja kehittämään

7.2.1 Nuorisotakuun toteuttamista tukevia linjauksia ESR-ohjelmassa 2014-2020

Nuorten työllisyys on asetettu ensisijaiseksi painopisteeksi koko Euroopan unionin tason työllisyys- ja koulutusyhteistyössä ja se on asetettu painopisteeksi myös Eurooppa 2020-Strategiaan liittyvässä kasvuselvityksessä. Tavoitteena on luoda koko Euroopan Unionin alueelle nuorisotakuujärjestelmä. (Emt, 9)

ESR-ohjelmassa vuosille 2014-2020 on erikseen mainittu toiminnoista, joilla tuetaan nuorisotakuun täytäntöönpanoa. Nuorisotakuuseen toimeenpanoa tuetaan valtakunnallisella tasolla koordinoitulla kehittämistoiminnalla, jolla tuetaan alueellisten hankkeiden onnistumista ja hyvien käytäntöjen levittämistä. Rahoitettavien nuorisotakuun toimintamallien tulisi perustua laaja-alaiseen viranomaisten, elinkeinoelämän, työmarkkinajärjestöjen ja kolmannen sektorin yhteistyöhön ja siihen, että nuoret ovat itse aktiivisia toimijoita ja oman tulevaisuutensa tekijöitä. ESR:n ohjeistuksessa korostuu yritysten kanssa tehtävä yhteistyö monin eri tavoin, jotta löydettäisiin työllistymisen mahdollisuuksia. Alueellisessa toiminnassa tuetaan rakennerahastotoiminnalla alueellisten palveluverkostojen osaamista ja palveluprosessien kehittymistä sekä räätälöityjä koulutus- ja työllistymispolkujen luomista. (Emt, 9)

Euroopan sosiaalirahaston kautta voidaan edesauttaa nuorisotakuun toteuttamista laaja-alaisesti, sillä se kattaa kaikki ESR-ohjelman 2014-2020 toimintalinjat. Nuorisotakuun yleiseen toteuttamiseen erityisesti soveltuvia linjauksia ovat muun muassa seuraavat osaavan työvoiman saatavuuden osioon kuuluvat kehittämiskohteet:

- Tuetun oppisopimusmallin kehittäminen
- Oppisopimustyyppisten työelämälähtöisten koulutusmallien kehittäminen

- Nuorisolain mukaisen monialaisen yhteistyön kehittäminen kunnissa, jotta nuorille suunnatut palvelut toimisivat paremmin keskenään ja olisivat vaikuttavampia.
- Monialaisen yhteistyön johtamisen kehittäminen kunnissa (Emt, 21-28)

Lisäksi ESR-ohjelmassa on sosiaalisen osallisuuden lisäämisen ja köyhyyden torjunnan osio, jonka avulla pyritään luomaan paremmin toimivia palveluja erityisen vaikeissa elämäntilanteissa oleville ihmisille. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi tilanteita, jotka liittyvät nuorten asunnottomuuteen, mielenterveysongelmiin, päihdeongelmiin ja yhteiskunnan aktiivitoiminnan ulkopuolelle joutumista. Näiden ongelmien välttämiseksi on keskitettävä erityistä huomiota sosiaali- ja terveyspalvelujen saavutettavuuteen, oikea-aikaisuuteen, laadukkuuteen ja riittävyyteen. Toiminnan tarkoituksena on luoda välineitä syrjäytymisen ehkäisyyn jo varhaisvaiheessa, jotta nuorilla olisi edellytyksiä selvitä myöhemmissä elämänvaiheissa niin koulutuksessa, työelämään siirtymisessä kuin työelämässäkin. Tämän osion kehittämiskohteita ovat muun muassa:

- Nuorille suunnattujen sosiaalisen kuntoutuksen ja elämänhallinnan toimintatapojen kehittäminen
- Nuorten parissa tehtävän sosiaalityön, perhetyön ja lastensuojelun toimintamallit ja yhteistyö sosiaalityön sisällä sekä muiden hallinnonalojen kanssa
- Työ- ja opiskeluterveydenhuollon ulkopuolella olevien nuorten terveydenhuoltomallit (Emt, 29-33)

Näiden linjausten perusteella tulevan nuorisotakuupisteen luominen kokonaisvaltaisena hallinnonrajat ylittävänä toimintona etelä-Pirkanmaalle vaikuttaa perustellulta ja rahoituksen saamisen mahdollisuus on selkeästi olemassa. Kyseessä on kuitenkin vasta hahmotelma tulevalle rahoituskaudelle, joten asian eteenpäin vieminen päättävillä tahoilla on vielä ennen aikaista.

7.3 Nuorisotakuuta tukevat palvelut Etelä- Pirkanmaalla

Käsittelen tässä osiossa nuorisotakuuseen liittyviä palveluita etelä- Pirkanmaalla. Palvelut ovat vahvasti yhtenäisiä koko työllisyysenhoidon kentän kanssa, joten käsittelen näitä palveluja suhteellisen laajasta näkökulmasta.

Etelä-Pirkanmaalla on työllisyysenhoidon kenttä muuttunut lähivuosina merkittävästi. Vielä vuosituhaten alussa alueella oli käytännössä toimijana silloinen työvoimatoimisto, jonka työllistämistoimintaa kunnat tukivat laajahkolla palkkatukiperusteisella työllistämistoiminnalla. Palkkatukityöllistämisen tuloksellisuus asiakkaiden jatkotyöllistymisen kannalta oli kuitenkin varsin heikkoa ja toisaalta koettiin, ettei niille työttömille työnhakijoille, joilla ei ollut vielä valmiuksia palkkatuen avulla työllistämiseen ollut juurikaan palveluja. Palkkatukityöllistämisen heikko tuloksellisuus johtui pitkälle siitä, ettei työllistettyjen etenemisen eteen tehty riittävästi työtä. Voidaan siis sanoa, että etelä- Pirkanmaan työllisyysenhoidon on kehitetty lähivuosina tarvelähtöisesti. Kunnallista työllistämistoimintaa on organisoitu ja Valkeakosken kaupungille on luotu työllisyyspalvelujen kokonaisuus osaksi sosiaali- ja terveystyöpalvelujen toimintaa.

Työllisyysenhoidon on jouduttu kehittämään osittain myös pakottavista tilanteista johtuen. Tällainen pakottava tekijä on ollut esimerkiksi valtion tuottavuusohjelma. Sen johdosta etelä-Pirkanmaan työ- ja elinkeinotoimisto lakkautettiin vuonna 2012 ja sen toiminta siirrettiin osaksi Tampereen te-toimiston toimintaa. Tämän uudistuksen myötä etelä-Pirkanmaalle ei jäänyt kuin yksi varsinainen te-hallinnon toimipaikka, joka sijoitettiin Akaaseen. Valkeakoskella on ajanvarauksella saatavissa työhallinnon palveluja Hämeen ammattikorkeakoulun tiloissa, mutta asiakkaiden kannalta voidaan katsoa te-hallinnon palveluiden saavutettavuuden heikenneen. Palvelut ovat toisaalta kehittyneet myös myönteiseen suuntaan. Etelä-Pirkanmaalle on luotu vuonna 2007 työvoiman palvelukeskus palvelemaan pitkäaikaistyöttömien tarpeita. Pitkäaikaistyöttömien ja moniammatillista tukea tarvitsevien asiakkaiden palvelua edelleen kehitetään alueella vuoden 2013 alusta käynnistyneen kuntakokeiluhankkeen avulla. Kuntakokeilussa yhdistetään te-hallinnon, työvoiman palvelukeskuksen, aikuissosiaalityön, Kelan, velkaneuvonnan ja muiden palvelujen osaamista asiakkaita kokonaisvaltaisesti palveleviksi.

Kuntien kiinnostus työllistämistoiminnan kehittämiseen liittyy osaksi vuoden 2006 alussa voimaan tulleeseen työmarkkinatukiudistukseen. Siinä siirrettiin puolet passiivisessa tilanteessa olevien työmarkkinatuen saajien työmarkkinatuen kustannuksista kunnille. Tämä sai aikaan sen, että kuntien oli taloudellises-
tikin entistä perustellumpaa luoda mahdollisuuksia työttömille työnhakijoille päästä mukaan erilaisiin aktiivitoimenpiteisiin. Keskeisimpänä uutena työttömien aktivointimenetelmänä etelä-Pirkanmaalla on työmarkkinatukiudistuksen jäl-
keen otettu laajamittaisesti käyttöön kuntouttava työtoiminta.

Koulutuspalvelut ovat työllisyshoidon tavoin kokeneet lähivuosina muutoksia etenkin Valkeakosken ammatti- ja aikuisopistoa koskien. Valkeakosken ammat-
tiopisto ja Valkeakosken aikuisopisto yhdistyivät vuonna 2010. Tämä muutos nuorisotakuun toteutumista ajatellen on oikeansuuntainen ja vähentää jaottelua aikuisten ja nuorten koulutuksen välillä.

Jaan seuraavaksi työllisyshoitoon ja kouluttautumiseen etelä-Pirkanmaalla liittyviä palveluita kunnittain ja eritellen ne tässä kohden työllistymisen ja koulut-
tautumisen ohjaukseen, kouluttautumiseen, pajoimijoihin, muihin merkittäviin välityömarkkinatoimijoihin ja tärkeisiin työllistymiseen ja kouluttautumiseen liitty-
viin tukitoimintoihin. Avaan näitä toimintoja lyhyesti jaottelun päätteeksi käsitel-
len yhteisesti alueen yhteisiä palveluita ja eritellen kuntakohtaisia toimijoita. Näillä paikoilla on toisaalta selkeä yhteys nuorisotakuun toteuttamiseen, mutta toisaalta ne ovat laajemminkin työllisyshoitoon ja kouluttautumiseen liittyviä.

7.3.1. Valkeakoski

Valkeakoski on perinteisen suurteollisuuden ympärille muodostunut noin 21200 asukkaan kaupunki. Rakennemuutosten myötä viime vuosikymmeninä Valkea-
koskea on koetellut työttömyyteen liittyvät ongelmat. Enää ei ole voitu toimia perinteisellä kaavalla seuraamalla vanhempien jalanjalkia eri tehtaiden tarjo-
amiin tehtäviin. Valkeakosken työttömyysaste maaliskuussa 2013 oli 12.3%. (Pirkanmaan Ely-keskus). Valkeakoskella on suhteellisen kattava tarjonta erilai-
sia nuorille suunnattuja palveluita heidän työllistymisen ja kouluttautumisen tu-
eksi.

Työllistymisen ja kouluttautumisen ohjaus

1. Te-hallinto
2. Valkeakosken kaupungin nuorisotoimi, TyöNet, Etsivä työ
3. Etelä-Pirkanmaan työvoiman palvelukeskus
4. Valkeakosken kaupungin sosiaalitoimi
5. Kuntakokeilu
6. Valkeakosken kaupungin työllisyyspalvelut
7. Etelä-Pirkanmaan välityömarkkinoiden kehittämisprojekti
8. UraOvi ry

Kouluttautuminen

9. Valkeakosken ammatti- ja aikuisopisto
10. Valkeakosken lukio
11. Hämeen ammattikorkeakoulu, Valkeakosken toimintayksikkö
12. Päivölä opisto
13. Muut oppilaitokset, Pirkanmaa, Hämeenlinna

Pajatoimijat

14. Valkeakosken työpajatoiminta
15. Työllistämispaja Akseli, Valkeakosken kaupunki
16. Starttipaja, Valkeakosken kaupunki, nuorisotoimi
17. Vaateri, Valkeakosken aikuis- ja ammattiopisto

Muita merkittäviä välityömarkkinatoimijoita

18. Työllistämistoiminta, Valkeakosken kaupunki
19. Pirkanmaan Sininauha ry, Valkeakosken toimintayksikkö
20. Työllistämistoiminta, Valkeakosken kaupunki
21. Työväen musiikkitapahtuma ry

Tärkeitä tukitoimintoja

22. Mielenterveyspalvelut

23. A-klinikka

24. Velkaneuvonta

25. Kela

Tästä kokonaisuudesta, johon on kerätty keskeisimpiä nuorten kouluttautumiseen ja työllistymiseen liittyviä palveluita näkyy palvelujen kattavuus eli palvelujen puuttuminen ei etenkään Valkeakoskella ole välttämättä ongelma, vaan niiden välinen palveluohjaus. Ongelmia on lisäksi nuorten ohjautumisessa palveluiden piiriin.

7.3.2.. Akaa

Akaan työmarkkinat on Valkeakosken lailla rakentunut pitkälti teollisuuden ympärille ja viime vuosikymmenien rakennemuutokset ovat koetelleet myös Akaata. Akaan kaupunki on virallisesti syntynyt vuonna 2007, jolloin Toijalan kaupunki ja Viialan kunta yhdistyivät. Myöhemmin vuonna 2011 Akaaseen liittyi Kylmäkosken kunta. Akaassa on tällä hetkellä asukkaita noin 17 000. Akaan työttömyys aste on maaliskuussa 2013 12.2%. (Pirkanmaan ely-keskus) Akaasta löytyy nuorten työllistymisen tueksi vähäisemmin palveluita kuin Valkeakoskelta. Akaalla on sinänsä käytössään seudullisia nuorten tukemiseen liittyviä palveluita, esimerkkinä Valkeakoskella sijaitseva Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston työpaja Vaateri, jota Akaalaiset nuoret ovat kuitenkin käyttäneet suhteellisen vähäisesti. Palveluiden hyödyntäminen vähenee, mikäli ne eivät toimi riittävän lähellä niitä tarvitsevia nuoria.

Työllistymisen ja kouluttautumisen ohjaus

1. Te-hallinto
2. Akaan nuorisotoimi, Ykspaja, etsivä työ
3. Etelä-Pirkanmaan työvoiman palvelukeskus
4. Akaan kaupungin sosiaalitoimi
5. Kuntakokeilu

6. Etelä-Pirkanmaan välityömarkkinoiden kehittämisprojekti

Kouluttautuminen

7. Valkeakosken ammatti- ja aikuisopisto
8. Akaan lukiot, Viiala ja Toijala
9. Muut oppilaitokset, Pirkanmaa, Hämeenlinna

Akaan työpajatoiminta

10. Työpaja Horisontti, Akaan kaupunki

Muita merkittäviä välityömarkkinatoimijoita

11. Työllistämistoiminta, Akaan kaupunki
12. Toijalan työttömät ry.
13. Viialan työttömät ry.
14. Kylmäkosken 4h ry
15. Teriskoti säätiö

Tärkeitä tukitoimintoja

16. Mielenterveyspalvelut
17. Päihdepalvelut
18. Velkaneuvonta
19. Kela

7.3.3. Urjala

Urjala on etelä-Pirkanmaan kunnista maatalousvaltaisoin, tosin sieltäkin löytyy suuriakin teollisia toimijoita. Urjalassa on asukkaita noin 5200 ja Urjalan työttömyysaste maaliskuussa 2013 oli 13.1%. (Pirkanmaan ely-keskus). Urjalalla on etelä-Pirkanmaan kunnista käytössään selkeästi vähiten palveluita nuorisotakuun toteuttamisen tueksi. Urjalassa on toki alueen kunnista vähiten asukkaita-kin. Urjalan ongelmana on myös välimatkojen suuruus sekä sisäisesti, Urjalan

pinta-alan laajuuden vuoksi, että ulkoisesti välimatkojen esimerkiksi ammattikouluhin ollessa pitkiä. Tämä on merkittävä tekijä huomioitaessa esimerkiksi nuorten ammatillista kouluttautumista. Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston kouluttautumispalvelujen lisäksi Urjalalaiset nuoret käyttävät myös Forssan alueen kouluttautumispalveluja. Sijainti on ongelma myös työllistymismahdollisuuksien suhteen, sillä Urjalan työmarkkinat ovat varsin rajalliset. Urjalassa ei ole varsinaisesti te-hallinnon palveluita, vaan asiakkaat asioivat Akaan te-toimistossa. Etelä-Pirkanmaan työvoiman palvelukeskuksellakaan ei ole Urjalassa varsinaista toimipaikkaa, mutta he ovat jalkauttaneet palveluitaan Urjalaan. Urjalan voimavarat voisivat toisaalta olla pienuudessa, jonka kautta asiakkaiden tunteminen olisi helpompaa.

Urjalan palvelut

1. Te-hallinto
2. Urjalan Nuorisotoimi, Ykspaja
3. Etelä-Pirkanmaan työvoiman palvelukeskus
4. Urjalan kunnan sosiaalitoimi
5. Kuntakokeilu
6. Etelä-Pirkanmaan välityömarkkinoiden kehittämisprojekti

Kouluttautuminen

7. Valkeakosken ammatti- ja aikuisopisto
8. Urjalan lukio
9. Muut oppilaitokset, etenkin Forssan ammatti-instituutti

Urjalan työpajatoiminta

10. Urjalan kunnan työpaja

Muita merkittäviä välityömarkkinatoimijoita

11. Urjalan työttömät ry.
12. Urjalan 4h ry.

Tärkeitä tukitoimintoja

13. Mielenterveyspalvelut

14. Päihdepalvelut

15. Velkaneuvonta

16. Kela

7.3.4. Yhteisiä palveluita Etelä- Pirkanmaalla

Etelä-Pirkanmaan seutukunnalla on työllisyshoidon osalta tehty jossain määrin yhteistyötä jo useamman vuoden ajan. Selkeästi yhteisiä palveluita alueella ovat te- hallinto, etelä- Pirkanmaan työvoiman palvelukeskus, alueen oppilaitokset lukioita lukuun ottamatta, mielenterveyspalvelut, Kela, kuntakokeilu ja päihdepalvelut. Kuntien työllisyshoidon toimintaa ei sen sijaan ole yhdistetty, kussakin kunnassa on omat työpajat, nuorisotoimen palvelut ja muu työllistymisen tukemiseen tähtäävä toiminta. Avaan seuraavassa hieman palveluita Valkeakosken ammatti- ja aikuisopistoa lukuun ottamatta, jota olen aiemmin opinnäytetyössäni käsitellyt.

Aloitan palveluiden avaamisen Tampereen te-toimiston etelä-Pirkanmaan palveluista. Te-toimiston alueellisia palveluita on siis muutettu ja supistettu voimakkaasti vuoden 2012 aikana. Alueella on Tampereen te-toimiston toimipiste Akaassa ja ajanvarauksella toimiva asiakkaiden neuvontapalvelu Valkeakoskella, jonka henkilökunta vaihtelee asiakkaiden mukaan. Tämä tarkoittaa sitä, siellä palvellaan eri päivinä nuoria asiakkaita, pitkäaikaistyöttömiä, koulutuksiin ohjattavia ja niin edelleen. Tämä liittyy Tampereen te-toimiston palvelulinjauudistukseen, jonka toteuttaminen käynnistyi vuoden 2012 aikana. Te-toimistosta on mahdollista saada nuorisotakuuta ajatellen yhteistyökumppani, koska nuorisotakuun toteuttamiseen keskitetään te-hallinnon puolella erityistä huomiota.

Etelä- Pirkanmaan työvoiman palvelukeskus on aloittanut toimintansa vuoden 2007 alussa ja on siten myös uudehko toimija työllisyshoidossa alueella. Se on alueen kuntien ja te-hallinnon yhteenliittymä, jonka asiakkaita ovat ne työttömät työnhakijat, joilla työttömyyden kesto on pitkittynyt ja joiden elämäntilan-

teen vuoksi voidaan olettaa tarvitsevan laajempaa palvelua kuin te- keskuksella olisi tarjolla. Etelä-Pirkanmaan työvoiman palvelukeskuksella on toimipisteet Valkeakoskella ja Akaassa ja osa-aikainen palvelupiste Urjalassa.

Kuntakokeilu on nykyiseen hallitusohjelmaan sisältyvä uudenlainen kumppanuuteen perustuva toimintamalli, jonka tarkoituksena on löytää keinoja rakennetyöttömyyden alentamiseen. Kuntakokeilu toteutetaan ajalla 1.9.2012-31.12.2015. Kuntakokeilu tarjoaa kunnille nykyistä enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa pitkään työttöminä olleiden henkilöiden palvelujen järjestämiseen. Kokeilukunnissa työllisyyden edistämiseen tarkoitetut palvelut järjestetään moniammatillisena sektorirajat ylittävänä yhteistyönä, jossa keskeistä on uusien palveluiden ja toimintamallien kehittäminen ja käyttöönotto.

Etelä-Pirkanmaan yhteispalvelukeskus- hanke (kuntakokeilu) perustuu moniammatilliseen sektorirajat ylittävään yhteistyöhön ja kumppanuuteen. Kunnista mukana ovat Akaan, Urjalan ja Valkeakosken sosiaali- ja terveystoimet sekä työllisyys-, päihde- ja mielenterveyspalvelut. Kumppaneita ovat työ- ja elinkeinotoimisto, työvoiman palvelukeskus ja kansaneläkelaitos. Tämä uusi yhteenliittymä avaa uuden mahdollisuuden kehittää palveluohjauksellista työtappaa alueella. Tosin kuntakokeilu kohdistuu pääsääntöisesti vain pitkään työttöminä olleille moniammatillista tukea tarvitseville asiakkaille. Kuntakokeiluun liittyen on valtakunnallisesti sovittu, ettei sitä ja nuorisotakuuta sotketa toisiinsa. Nuoria ei toisin sanoen ohjata sinne, mikäli asiakkuuden määritelmät eivät muuten täyty eli sinne ohjautuvien nuorien tulisi olla pitkäaikaistyöttömiä ja moniammatillisen tuen tarpeessa. Nuorisotakuupiste ei siis suoranaisesti voi sijoitautua yhteispalvelukeskuksen yhteyteen, mutta yhteistyön sen kanssa palveluohjausverkoston rakentamisessa ja toimivien yhteistyökuvioiden muodostamisessa on mahdollisuus, joka pitää huomioida.

Etelä-Pirkanmaan välityömarkkinoiden kehittämisprojekti on Esr-varoin rahoitettua alueen kuntien ja työhallinnon yhteistä toimintaa. Hankkeen toiminta on jatkunut työ- ja koulutusvalmennuksen tarjoamiseen työnhakijoille, kattavaan yritys yhteistyöhön ja välityömarkkinoiden kehittämiseen. Hanke on onnistunut tavoitteissaan, jotka liittyvät asiakkaiden työllistymiseen ja kouluttautumiseen.

Välityömarkkinoissa on sen sijaan hankkeen jäljiltäkin paljon kehitettävää. Projektin toteutusaika on 1.9.2008-31.12.2013.

Kouluttautumiseen liittyen merkittävin toimija on Valkeakosken ammatti- ja aikuisopisto. Se on Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymän ylläpitämää toimintaa ja näin ollen seudullinen toimija. Heidän toimintaansa, johon liittyy myös Vaateri-toiminta, olen tarkemmin avannut aiemmin opinnäytetyössäni. Alueen lukiot ovat kunnittain toimivia. Niiden toiminnan kehittäminen ei suoranaisesti liity opinnäytetyöhöni, joten niitä en tarkemmin käsittele. Koulutusmahdollisuudet alueella ovat suhteellisen hyvät ja niitä kasvattavat lähialueiden mahdollisuudet Tampereella, Hämeenlinnassa ja Forssassa. Valkeakoskella toimii Päivölä opisto, joka omaa pitkän 110-vuotisen historian. Se toimii nykyään kansanopistomuotoisena tarjoten muun muassa opiskelumahdollisuuksia liittyen matematiikkaan, kieliin, oikeustieteisiin ja matka-oppaana toimimiseen. Päivölä opiston merkitys ei ainakaan tässä vaiheessa arvioiden ole nuorisotakuun toteuttamisen kannalta suuri.

Nuorisotakuun toteuttamiseen liittyvät tukitoiminnot ovat etelä-Pirkanmaalla yhteisiä monilta osin. Päihdepalveluissa yhteinen toimija on Valkeakosken A-klinikka, tosin Akaassa on omat päihdetyöntekijänsäkin ja Urjalassa päihdeasioista vastaava sosiaalityöntekijä. Mielenterveyspalvelut toimii alueella keskitysti Valkeakosken mielenterveyskeskuksen kautta, joka tarjoaa apuaan mielenterveyteen liittyvissä asioissa yli 15-vuotiaille nuorille ja aikuisille. Kelan palvelut ovat luonteeltaan yhteisiä koko suomen alueella. Kelalla on toimistot Valkeakoskella ja Akaassa ja Urjalassa Kelan palvelut ovat saavutettavissa kunnanvirastossa sijaitsevasta yhteispalvelupisteestä. Yhteistyö tukitoimintojen kanssa on merkittävää palveluohjauksellisen toimintatavan luomisen kannalta ja yhteistyön laatua tulee tarkemmin miettiä jo suunnitteluvaiheessa.

7.3.5. Kuntakohtaiset palvelut

Kuntien varsinaista työllistämistoimintaa ei etelä-Pirkanmaalla ole yhdistetty millään tavoin. Kullakin kunnalla on omat vuosittaiset määrärahat, joiden avulla työllistetään työttömiä työnhakijoita palkkatukea käyttäen kuntien eri yksiköihin. Yhteistä alueen kunnille on ollut työllistämismäärärahojen jatkuva supistaminen

viime vuosina. Tämä on osittain perusteltua, sillä kunnan yksiköitä palveleva työllistämistoiminta alueella ei ole ollut kovinkaan tuloksekasta, mikäli tarkastellaan asiakkaiden työllistymistä työllistämiskausien päätteeksi. Kunnille yhteistä on myös kuntouttavan työtoiminnan kasvu alueella. Kasvu johtuu osittain kuntien tarpeesta aktivoida työttömiä työnhakijoita välttääkseen työmarkkinatuen kuntaosuuksista johtuvia kuluja. Toki kuntouttavan työtoiminnan kasvun takana voidaan nähdä muitakin tekijöitä. Kunnat haluavat kehittää palveluja myös kauempana avoimista työmarkkinoista oleville estääkseen syrjäytymistä luomalla kuntoutumisen väyliä kohti avoimia työmarkkinoita.

Valkeakoskella, Akaalla ja Urjalalla on kullakin omat kunnalliset työpajat. Niissä tehdään erilaisia alihankintatöitä ja kuntien omaa toimintaa tukevia työpalveluja. Valkeakoskella on alueen suurin kunnallinen työpaja. Siellä on kiinnitetty laajemmin huomiota asiakkaiden jatkotyöllistymistä tukeviin palveluihin. Toki asiakkaiden eteenpäin saaminen koulutuksiin ja avoimille työmarkkinoille koetaan tärkeänä Akaassa ja Urjalassakin, mutta sitä ei vielä tässä vaiheessa ole selkeästi resurssoitu. Työpajojen kanssa tehtävä yhteistyön merkitys nuorisotakuun toteuttamiseksi on tärkeää ja siinä tulee kiinnittää erityistä huomiota eri aktivointijaksojen aikaiselle ohjaukselle. Kuntien työpajoja ei ole kohdennettu millekään ikäryhmälle, vaan niiden toimintaan voi tulla mukaan kyseisessä kunnassa asuvat työttöminä työnhakijat.

Nuorten työllistymiseen varsinaisesti suunnattuja palveluita alueella on Valkeakoskella ja Akaassa etsivä työ, Valkeakoskella starttipaja, Valkeakosken ammatti- ja aikuisopistossa työpaja Vaateri, Urjalassa ja Akaassa erillään toimivat Ykspajat. Valkeakoskella etsivässä työssä on kaksi työntekijää, joiden kanssa kiinteässä yhteistyössä toimii starttipaja. Starttipaja on matalan kynnyksen paikka, jossa ei pääsääntöisesti tehdä varsinaisia työtehtäviä, vaan keskitytään asiakkaiden elämänhallinnan tukemiseen ja rakennetaan polkua tulevaisuuden työllistymis- ja kouluttautumismahdollisuuksiin. Etsivää työtä ja starttipajaa rahoitetaan osittain hankerahoituksen avulla.

Akaassa on yksi etsivän työn työntekijä. Hänen työpanostaan rahoitetaan hankerahoituksen avulla. Etsivään työhön Akaassa linkittyy kiinteästi Ykspajan toiminta, joka on nuorille suunnattua seinätöntä pajatoimintaa, jota rahoitetaan

myös hankerahoituksella. Ykspajan toiminta Akaassa on hankerahoituksesta huolimatta suhteellisen vakiintunutta, sillä se on toiminut jo vuodesta 2006 lähtien. Urjalassa ei ole varsinaista etsivää työtä, mutta sitä tehdään Ykspaja-toiminnan ohessa. Urjalassa seinättömänä pajana toiminut Ykspaja on toiminut vuodesta 2009 lähtien. Ykspajojen toimintaan kuuluu seinättömässä pajassa työskentelemisen lisäksi vahva tuki asiakkaiden ohjaamiseen kohti koulutuksia tai työelämää. Akaan ja Urjalan ongelmana on ollut starttipajatyypin toiminnan puute. Ongelmaa on helpotettu luomalla tulevaisuudensuunnitelmien tekoa tukevia ryhmiä yhteistyössä Te-hallinnon kanssa. Te-hallinnon uudistuksista johtuen ryhmistä on jouduttu luopumaan. Tämä tarve tulee huomioida suunnitellessa nuorisotakuupisteen luomiseen tähtäävää projektia.

Muita, kuin kunnallisia välityömarkkinatoimijoita etelä-Pirkanmaalla on tarpeeseen nähden liian vähän ja puutteita on osittain myös välityömarkkinatoimijuiden sisäistämisessä. Keskeisin kysymys on siinä nähdäänkö toiminnan keskiössä työllistettävien tai aktiivitoimenpiteisiin osallistuvien työmarkkina-aseman kohentaminen vai itse toiminta, kuten kierrätyskeskuksen toiminnan pyörittäminen. Alueen yhdistys- ja säätiötaustaiset toimijat ovat itsenäisiä toimijoita, ja ovat siten vapaita määrittelemään oman toimintansa tarkoitusta ja laajuutta. Valkeakoskella toimii Pirkanmaan Sininauhan Valkeakosken toimintayksikkö, jonka avulla alueen päihdekuntoutujille suunnattuun kuntouttavaan työtoimintaan on saatu sisältöä ja laajuutta. Sinne ohjattujen asiakkaiden työmarkkinanäkymät avoimille työmarkkinoille ovat pääsääntöisesti kaukaista ja toiminta keskittyykin enemmän elämänhallinnallisiin tekijöihin. Pirkanmaan Sininauhan Valkeakosken toimintayksikkö on ilmaissut alustavaa mielenkiintoa nuorille päihdeongelmallisille suunnattujen ryhmäpalveluiden luomiselle.

Työväen musiikkitapahtuma ry. on Valkeakoskella toimiva kulttuurialan järjestö, jonka puitteissa järjestetään suhteellisen kattavaa musiikki- ja kulttuuritarjontaa Valkeakoskella. Se on oman toimintansa oheen työllistänyt työttömiä työnhakijoita erilaisilla toimenpiteillä. Heidän kanssa on ollut alustavaa keskustelua niin sanotun tapahtumatyöpajan perustamisesta Valkeakoskella. Siinä nuoret järjestäisivät tapahtumatoimintaa tuettuna ammattilaisten ohjauksella. Nuoret suhtautuisivat tämänkaltaiseen pajaan todennäköisesti myönteisesti ja siihen voisi liit-

tää hyvinkin monenlaisia toimenkuvia, kuten markkinointia, toimistotehtäviä ja tapahtuman rakentamisen ja juontamisen tehtäviä.

Valkeakoskella on aloittanut vuoden 2013 alusta UraOvi ry. Se on toimija, jonka tarkoitus on tukea työttömiä työnhakijoita työllistymisessä tarjoamalla työhönvalmennusta sekä ryhmämuotoisesti että yksilökohtaisesti. UraOvi ry. on saanut toimintansa tueksi hankerahoituksen.

Akaan ei-kunnallisista välityömarkkinatoimijoista merkittävimmän ovat Viialan ja Toijalan työttömien yhdistykset, Kylmäkosken 4h- yhdistys ja Teriskotisäätiö. Viialan ja Toijalan työttömien yhdistykset ovat itsenäisiä toimijoita, joiden toiminta voidaan katsoa suhteellisen perinteiseksi työttömien yhdistys toiminnaksi. Molempien toimintojen keskiössä on kierrätyskeskuksen ja siihen kuuluvan työttömien tapaamispaikan toiminta. Näissä työttömien yhdistyksissä työskentelee työntekijöitä palkkatuen avulla työllistettyinä sekä kuntouttavaan työtoimintaan perustuen. Työttömien yhdistysten merkitys nuorisotakuun toteuttajana ainakin etelä-Pirkanmaalla on vähäinen aktiivitoiminnassa mukana olevien ollessa pääsääntöisesti jo ikääntyneempiä työnhakijoita.

Kylmäkosken 4h yhdistys toimii pääsääntöisesti vanhan Kylmäkosken kunnan alueella. Se on työllistänyt alueella jo miltei kolmenkymmenen vuoden avulla pitkäaikaistyöttömiä työnhakijoita erilaisiin kyläyhteisöä tukeviin tehtäviin, kuten kerhojen järjestämiseen, kotien siivoukseen, toimintakeskuksen ylläpitoon ja ympäristöstä huolehtimiseen. 4h yhdistys toimii aktiivisesti myös Urjalassa oman pitkän 70-vuotisen historian. Se tarjoaa työllistymisen mahdollisuuksia muun muassa kotipalveluihin liittyvissä tehtävissä.

8. NUORISOTAKUUPISTE

Nuorisotakuupisteen toiminta on tarkoitus käynnistää etelä-Pirkanmaalla Esr-rahoitteisena projektina tavoitellen sen kautta pysyvää toimintamallia. Nuorisotakuupisteen tarkoituksena on vastata nuorisotakuun mukanaan tuomiin tavoitteisiin tarjoamalla konkreettisen toiminnan paikan, jonka kautta nuorisotakuun tavoitteita alueella viedään eteenpäin. Siitä muodostuu toimintaympäristö, jonne

nuoret osaavat tulla ja jota voidaan nuorille avoimesti markkinoida. Nuorisotakuupisteiden tavoitteena on muodostaa paikka, jonne kaikki alueen nuorisotakuun piirissä olevat nuoret voidaan ohjata. Nuorisotakuupisteiden tarkoituksena ei ole luoda uusia erillisiä palveluita, vaan rakentaa se tiiviisti alueen yhteistyöverkoston ympärille hyödyntäen heidän palveluitaan ja osaamistaan. Eri tahojen asiakasohjaus työ selkiytyy, kun heidän ei tarvitse hallita koko palveluverkostoa, vaan voivat ohjata nuorisotakuun piirissä olevat asiakkaat kokonaisuudessaan nuorisopisteiden kautta kohti tulevaisuuden ratkaisuja.

Tällä hetkellä nuorisotakuun piirissä olevilla nuorilla ei ole selkeää kuvaa siitä, mihin heidän tulee mennä saadakseen nuorisotakuuseen kuuluvat palvelut itselleen. Nuorten ohjaaminen on osittain varsin hajanaista. Etelä-Pirkanmaalla, erityisesti Valkeakoskella, on nuorille suunnattuja palveluja suhteellisen paljon. Ongelmakohtina on ollut nivelvaiheiden, siirtymien, palvelukokonaisuuden hallinta ja ehkäpä jopa tietämättömyys eri toimijoiden tarjoamista mahdollisuuksista. Näihin pyritään vaikuttamaan palveluohjauksella, joka on nuorisotakuupisteiden ydintoimintaa.

Nuorisotakuupiste on siis ratkaisumalli etelä- Pirkanmaalle vastaamaan nuorisotakuuseen. Nuorisotakuuseen liittyviä haasteita on etelä- Pirkanmaalla erilaisissa yhteyksissä pohdittu, esimerkkinä voi mainita alueen kunnalliset työllisyystyöryhmät, jossa on työllisyysasioiden ympärille kokoontuneina alueen johtavia viranhaltijoita. Käytännön suunnitelmia nuorisotakuun toteuttamiseen ei vielä ole tehty. Tämä johtuu osittain nuorisotakuun toteuttamisen epäselvistä vastuukysymyksistä. Tässä kohden on syytä painottaa nuorten syrjäytymisen suurista kustannuksista, joista suuri osa kohdistuu kuntiin. Tämän vuoksi kuntien on perusteltua kantaa vastuuta. Omassa esityksessäni nuorisotakuun toteuttamiseen alueella painotan vahvasti palveluohjauksellisen työn kautta olemassa olevien palvelujen tehokasta hyödyntämistä verkostomaisella moniammatillisella työotteella lisättynä osittain uusilla menetelmillä ja järjestelmällisellä työnantajayhteistyöllä

Nuorisotakuupisteeseen liittyvät käytännön projektin rakentamiseen liittyvät hankesuunnitelmat ja rahoituskuviot eivät vielä tässä kohden huhtikuussa 2013 ole ajankohtaisia, koska uuden ESR-kauden tarkemmat ohjeistukset eivät ole

vielä tulleet julkisiksi. Tämän johdosta opinnäytetyöhöni ei vielä voida liittää varsinaista projektihakemusta rahoituslaskelmineen, jotka olivat alkuperäinen tarkoitukseni valitessani kyseisen aiheen opinnäytetyökseni. Projektisuunnitelman markkinoiminen etelä- Pirkanmaan johtaville viranhaltijoille ja poliitikoille voi varsinaisesti käynnistyä vasta sen jälkeen, kun kuntien omarahoitusosuudet ja niiden hoitamisen menetelmät selviävät. Näillä menetelmillä tarkoitetaan tässä kohden sitä, että tuleeko omarahoitusosuudet olla suoria rahoituksia vai voidaan ne hoitaa suorittamalla erilaisia toimenpiteitä. Opinnäytetyössäni ehdotan vaihtoehtoiseksi tavaksi omarahoitusosuuden täyttämiseksi tuetun oppisopimusmallin tai tuella työllistetyn työpanoksen siirtämisen palvelun kautta rahoittamisen. Alueen kunnat rahoittaisivat omarahoitusosuuden työllistämällä alueen nuoria näitä menetelmiä käyttäen. Vastaavat rahoitusmenetelmät ovat aiemmillä ESR- kausilla olleet mahdollisia.

8.1 Nuorisotakuupisteen organisoituminen käytännössä

Käytännön suunnitelman tekeminen ja eteenpäin vieminen sekä poliittisille päättäjille että kuntien johtaville viranhaltijoille on tässä kohden vielä haastavaa johdettujen tulevan ESR-kauden puuttuvasta ohjeistuksesta ja kuntien omarahoitusosuuksiin liittyvistä rahoitusehdoista. Keskeistä käytännön organisoimisessa olisi tulevan projektin eteenpäin vieminen yhteisesti tehallinnon ja alueen kuntien välillä. Tämä on erittäin merkittävää, koska sitä kautta voidaan hoitaa sekä käytännön asiakasohjaukseen liittyvät työt että työllistämistoimintaan aina liittyvä byrokratia tehokkaammin ja joustavammin yhdestä toimipaikasta. Tämä on merkittävä asia etelä- Pirkanmaalla, koska tehallinnon palveluita on alueella supistettu ja suuri osa työllistymiseen liittyvistä päätöksistä tehdään Tampereella. Tällaisia päätöksiä ovat esimerkiksi palkkatuki- ja työkokeilupäätökset. Tehallinnon päätöksiin liittyvät palvelut ovat usein ruuhkaisia ja käsittelyajat ovat olleet pitkiä. Pitkät käsittelyajat ovat ongelmallisia sekä nuorten että työnantajien kannalta heikentäen motivaatiota ja palveluiden kiinnostavuutta.

Yhteisestä työllisyydenhoidon hanketyöstä etelä- Pirkanmaalla on myönteistä kokemusta etelä-Pirkanmaan välityömarkkinoiden kehittämisprojektista vuosilta 2008- 2013. Projektissa kuntien ja työhallinnon työntekijät yhdistivät voimavaroja käytännön ohjaustyöhön ja byrokratian menestykselliseen hoitamiseen ja

saivat aikaan joustavalla palvelulla merkittäviä tuloksia. Käytännössä projekti-työntekijöiden työnkuvat sisältäisivät palveluohjausta, yksilövalmennusta, työhönvalmennusta ja työnantajayhteistyötä. Henkilöstön tarkkaa määrää on vaikea tässä kohdin vielä suunnitella. Alustava arvio projektin käytännön organisoinniseksi on yhden palveluohjaaja/ työhönvalmentajan työpanos kunnittain ja yhteinen te- hallinnon työntekijä. Työn määrä olisi todennäköisesti vähäisin Urjalassa, jolloin kyseiseltä työntekijältä vapautuisi työpanosta raportointiin, hallintoon, johtamiseen liittyviin tehtäviin eli hänen olisi tarkoituksenmukaista hoitaa projektipäällikön tehtäviä.

Nuorisotakuupiste-projektia varten kannattaa luoda mahdollisimman pitkäkestoinen hanke vakiintuneen toiminnan aikaansaamiseksi. Henkilökohtaisesti näkisin, että kannattaisi hakea rahoitusta koko rahoituskaudelle, mikäli se on mahdollista. Pidempiä projekteja luodessa on tärkeää aikatauluttaa ne tarkasti, ettei kehitystyö unohdu arkirutiinien pyöryksen keskellä. Käytännön aikataulutettavia asioita ovat esimerkiksi fyysisten toimipisteiden luominen, verkkopalvelujen tuottaminen, tuetun oppisopimusmallin ja tuella työllistettyjen työpanoksen siirtämisen käyttöönotto ja niiden käyttämiseen liittyvän tiedon analysointi. Työnantajien kanssa tehtävän yhteistyön on oltava jatkuvaa nuorten työllistymisen turvaamiseksi.

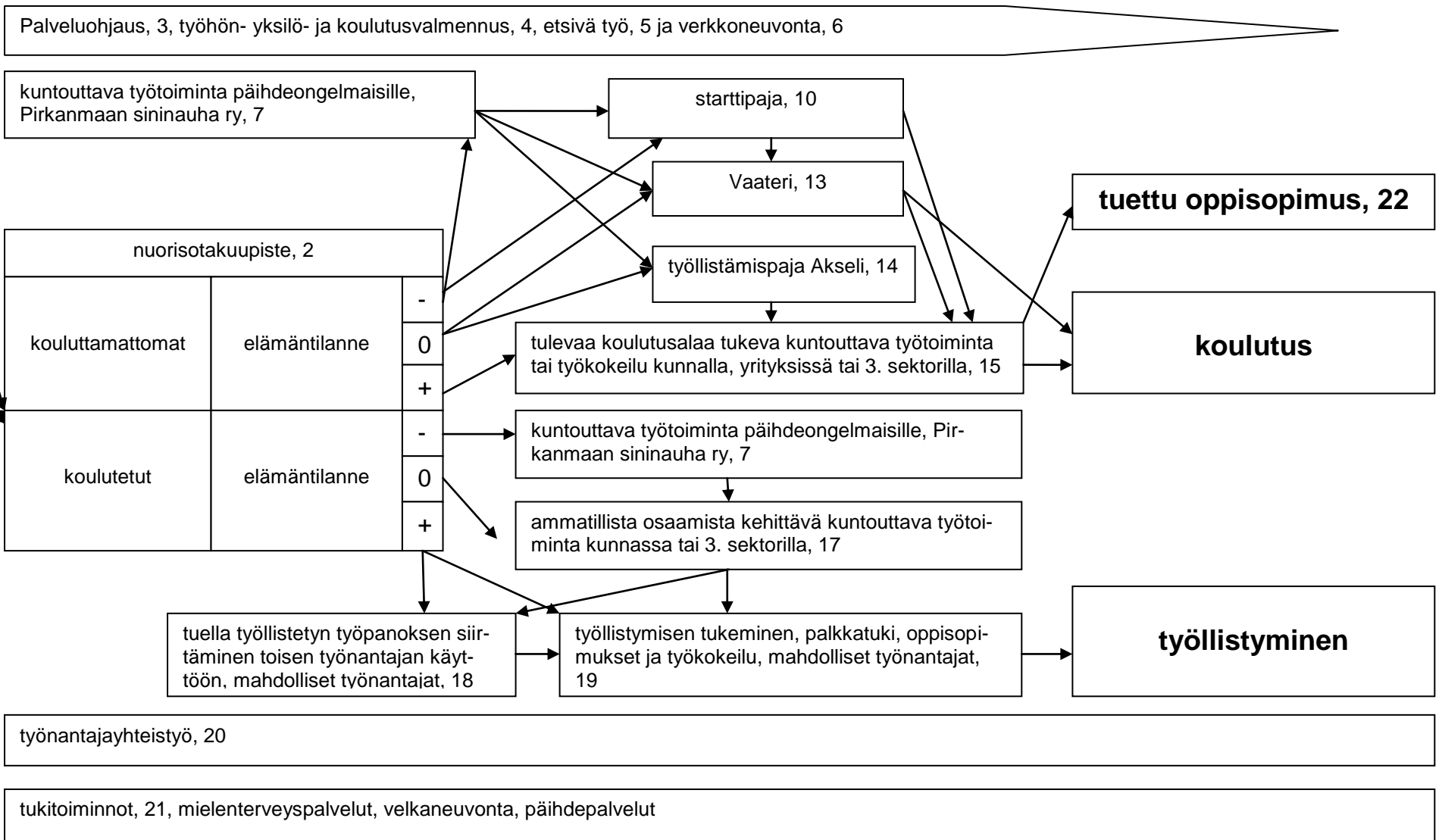
Tulevaa projektia suunniteltaessa tulisi pohtia myös nuorten kuulemista ja osallisuutta suunnittelutyöhön. Tämä voisi toteutua esimerkiksi nuorisovaltuustojen avulla.

Euroopan sosiaalirahastolta haettaisiin projektitukea muun muassa projektihenkilöstön palkkaamiseen ja muihin henkilöstökuluihin, yhteistyöverkoston kouluttamiseen onnistuneen moniammatillisen verkostotyön tekemiseksi, toimitilavuokriin, verkkopalveluiden luomiseksi, tiedottamiseen ja markkinointiin ja uusien työmenetelmien kokeilemiseen kuten tuettuun oppisopimukseen ja tuella työllistetyn työpanoksen siirtämiseen toisen työnantajan käyttöön liittyen.

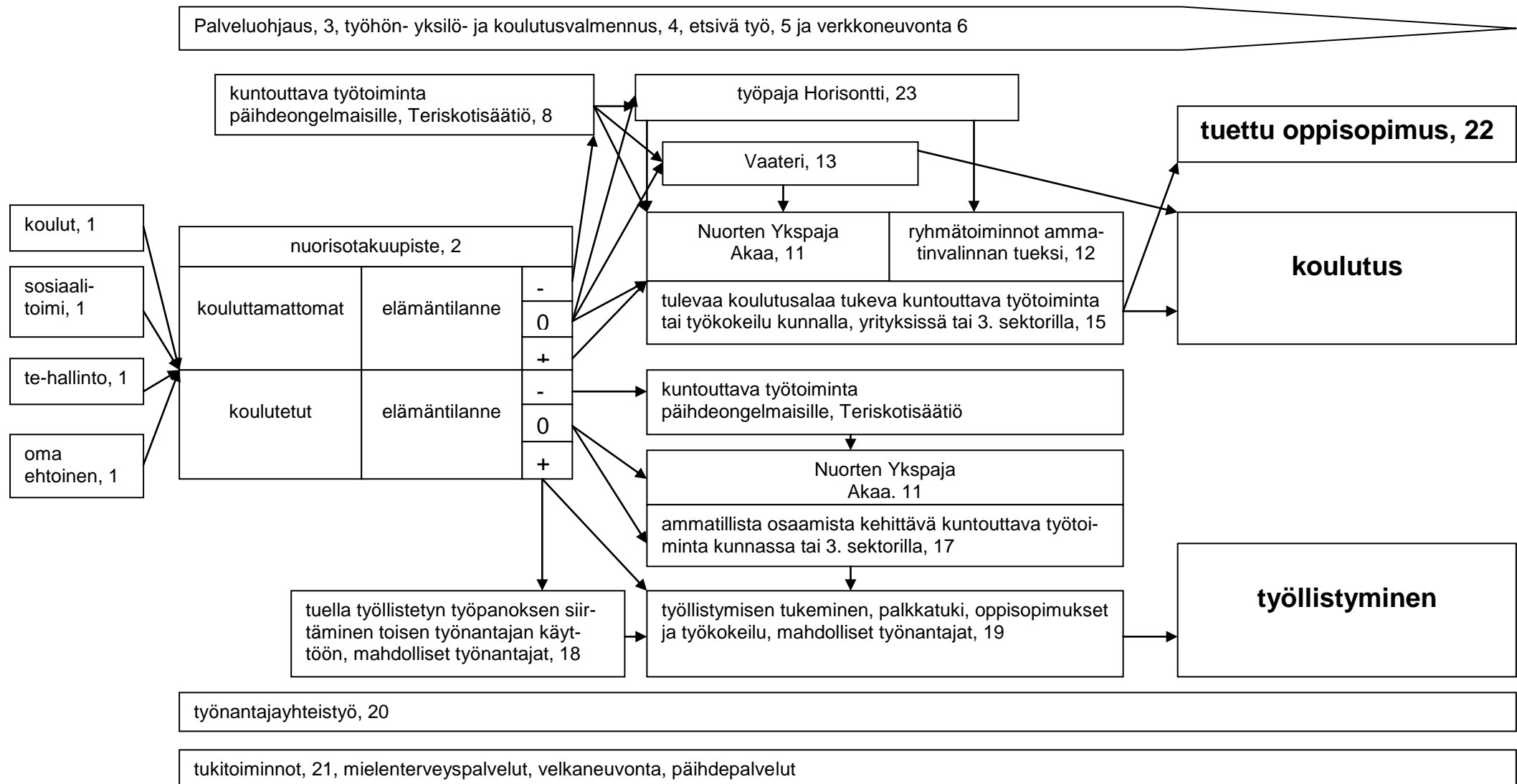
Nuorisotakuupistettä varten ei ole välttämättä tarpeellista luoda omaa toimipaikkaa. Onnistuneen toiminnan kannalta olisi tarkoituksenmukaista sijoittaa nuorisotakuupiste yhteisiin tiloihin nuorisotoimen tai alueen oppilaitosten kanssa.

Olen laatinut käytännön organisoinnin tueksi kaaviot Valkeakoskelle, Akaalle ja Urjalalle erikseen, vaikka osa alueen palveluista on yhteisiä ja yhdessä tekemisen paikkoja tulevaisuudessa tulisi lisätä. Tämän hetken toiminta on kuitenkin kussakin kunnassa omanlaistaan, joten selkeää yhtenäistä mallia ei tällä hetkellä pysty laatimaan mikäli haluaa huomioida olemassa olevia palveluita toiminnan kantavaksi voimaksi. Kaavioita avataan jäljempänä kunkin tekijän perässä olevan numeron mukaisesti.

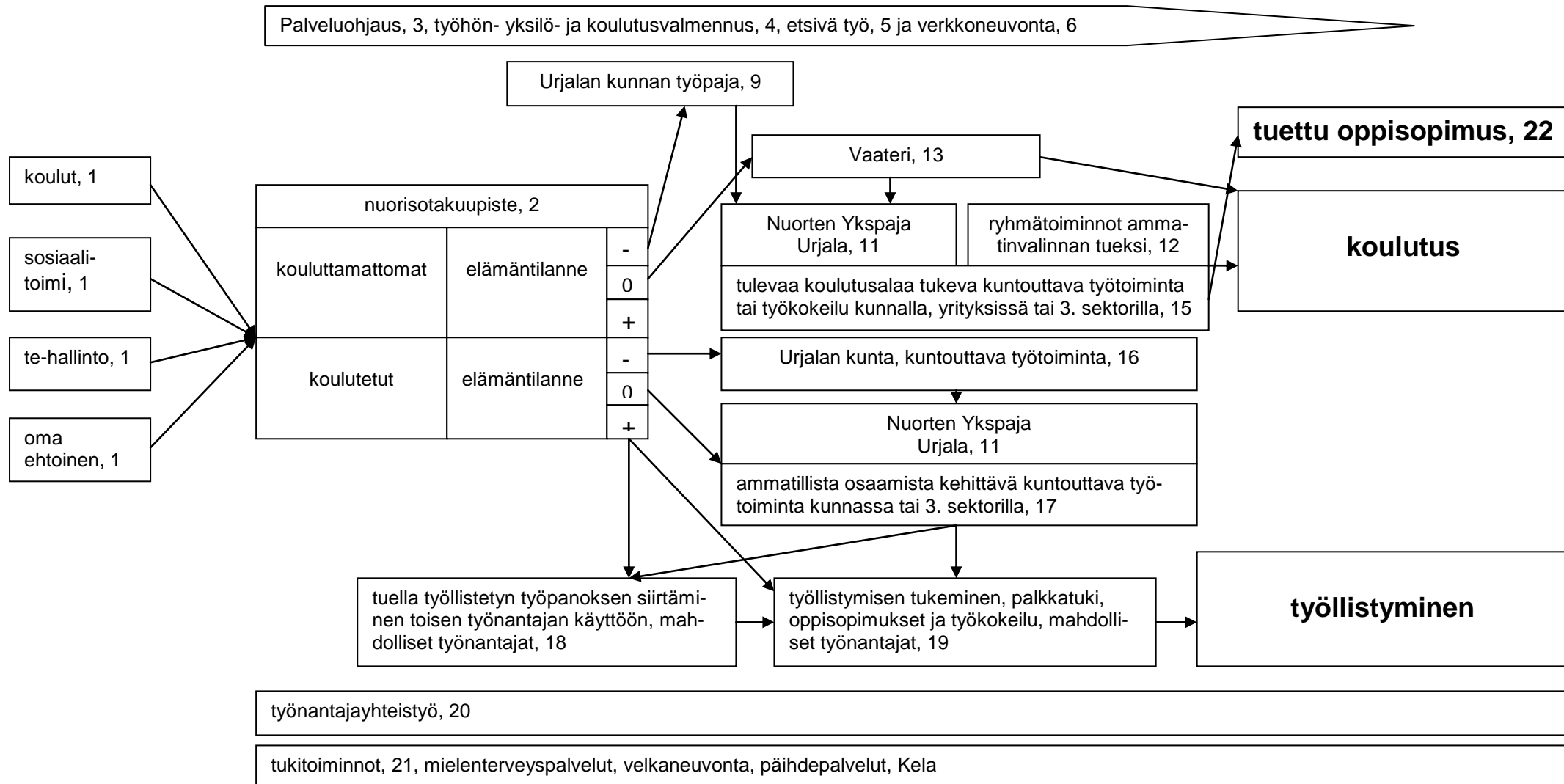
8.2 Valkeakoski

8.3 Akaa

8.4. Urjala

8.5 Yhteinen selvitysosio kaavioista

Selvitän tässä kohden edellä olleita laatimiani kaaviota. Selvitys tapahtuu numeroitujen toimien kautta. Hankkeen tarkoituksena on palvella kaikkia nuorisotakuun piiriin kuuluvia nuoria yhdistämällä alueen eri toimijoiden palveluja vahvemiksi kokonaisuudeksi palveluohjauksen ja moniammatillisen verkostotyön avulla. Pidän selvitys osion tarkoituksella suhteellisen suppeana, jotta sitä voidaan käyttää hyödyksi projektisuunnitelmaa esiteltäessä eri instansseille. Kaaviossa olevalla elämäntilanne jaottelulla tarkoitetaan seuraavaa. – tarkoittaa vaikeita elämäntilanteita, jotka johtuvat esimerkiksi päihteiden runsaasta käytöstä. 0 tarkoittaa elämäntilannetta, jossa ei ole sinänsä vakavia elämäntilanteita, mutta ammatillinen suunta on epäselvä tai osaamisen taso ei ole riittävää. + Tarkoittaa elämäntilannetta, johon ei liity merkittäviä ongelmia ja ammatillinen tai koulutuksellinen suunta on suhteellisen selkeä.

1. Ohjaustahot. Ohjaustahoja voi olla muitakin kuin kaavioissa mainitut. Ohjaustahojen tehokkaan toiminnan kautta nuorten ohjautuminen nuorisotakuupisteeseen varmistetaan. Ohjaustahojen tehokkaalla toiminnalla tarkoitetaan tässä kohden nuorten nopeaa ja aktiivista ohjaamista Nuorisotakuupisteeseen. Nuorten ohjautumisessa korostetaan omaehtoisen ohjautumisen väylää. Tällöin nuoren oma toimijuus korostuu. Omalla toimijuudella on suuri merkitys tulevien palveluiden onnistumisen kannalta. Osa nuorista ei kuitenkaan ohjautu omatoimisesti, jolloin korostuu ohjaustahojen tehokkaan ohjaamisen merkitys, jota voidaan tehostaa käyttämällä asiakkaiden ”saattamista” Nuorisotakuupisteeseen. Keskeisin nuorisotakuupisteen mukana tuoma hyöty asiakkaiden eteenpäin ohjaamisessa eri ohjaustahoilla on ohjaustilanteiden selkiintyminen, sillä kaikki nuorisotakuun piiriin kuuluvat nuoret voidaan ohjata alkuvaiheessa nuorisotakuupisteeseen.

2. Nuorisotakuupisteiden suunnitellut kuntakohtaiset sijoittumispaikat muodostuisivat olemassa olevien palveluiden yhteyteen päällekkäisen toimintojen karsimiseksi. Nuorisotakuupisteiden tulisi olla keskeisillä paikoilla, jotka olisivat nuorien kannalta helposti tavoitettavia. Alustavasti voisi olettaa nuorisotakuupisteiden sijoittuvan Valkeakoskella nuorisotoimen yhteyteen yhteisiin tiloihin etsivän työn kanssa. Akaaseen nuorisotoimen yhteyteen yhteisiin tiloihin nuorten Ykspajan ja etsivän työn kanssa ja Urjalaan nuorten Ykspajan kanssa yhteisiin tiloihin. Valkeakoskelle, Akaaseen ja Urjalaan on tarkoitus luoda kuhunkin oma nuorisotakuupiste.
3. Palveluohjaus. Palveluohjauksen käsitettä on aiemmin opinnäytetyössäni avattu. Nuorisotakuupiste- projektin osalta palveluohjauksessa arvioidaan nuoren palvelutarpeet, tehdään suunnitelma nuorisotakuun toteuttamiseksi, ohjataan heitä oikeiden palvelujen piiriin ja tarjotaan tukea erityisesti siirryttäessä palvelusta toiseen. Palveluohjauksen laadun takeena on laaja verkottuminen alueen toimijoiden kesken. Palveluohjauksen määrä perustuu asiakkaiden tarpeeseen ja vaihtelee sen mukaan. Palveluohjaus kestää nuorisotakuupisteessä siihen saakka kunnes asiakas löytää väylän joko työllistymiseen tai kouluttautumiseen.
4. Työhön-, yksilö- ja koulutusvalmennus. Nämä toiminnat ovat osittain päällekkäisiä toistensa kanssa, joten niitä käsitellään tässä kohden kokonaisuutena. Niiden tarkoituksena on tukea asiakasta selkiyttämään tulevaisuuden tavoitteita ja auttaa löytämään voimavarat niiden saavuttamiseen. Asiakasta autetaan myös oikeiden vaihtoehtojen kartoittamisessa ja kerrotaan alueen työmarkkinoiden mahdollisuuksista. Työhön-, yksilö- ja koulutusvalmennus ja palveluohjaus eivät sinänsä ole erillisiä toimintoja.
5. Etsivä työ. Nuorisotakuupisteiden kautta tehty työ on osittain yhteistä etsivän työn kanssa. Etsivän työn merkitys korostuu niiden nuorien löytämisessä, jotka ovat kateissa viranomaisverkostolta. Etsivän työn kautta toisaalta ohjautuu nuoria palve-

luohjaukseen, mutta myös suoraan palveluihin, sillä monet nuoret kokevat vapaaehtoisuuteen perustuvan etsivän työn luontevimmaksi tavaksi ohjautua eteenpäin. Toiminnan kannalta olisi tarkoituksenmukaista toimia etsivän työn kanssa yhteisissä toimitiloissa, jolloin ei olisi päällekkäisen palvelun vaaraa, vaan toiminnot tukisivat toisiaan. Etsivää työtä on etelä-Pirkanmaalla Valkeakoskella ja Akaassa. Se toteutetaan nuorisotointen kautta ja se on osittain rahoitettu hankerahoituksilla.

6. Verkkoneuvonta on keskeisessä asemassa mietittäessä nuorisotakuun toteuttamiseen liittyvää neuvontaa. Nuoret kokevat verkon ja sosiaalisen median luontaiseksi ympäristöksi itselleen ja niiden kautta ohjaamisen menetelmiä tulee alueella kehittää. Sosiaalisen median kautta palvelut tulevat saavuttamaan laajempaa asiakasryhmää. Sosiaalisen median palveluita toteutetaan jossain määrin etelä-Pirkanmaalla nuorisotoimissa, mutta työllisyydenhoidon puolella ei lainkaan.
7. Pirkanmaan Sininauha ry:n Valkeakosken toimintayksikkö on ilmaissut kiinnostuksensa järjestää kurssimuotoista kuntouttavaa työtoimintaa päihdeongelmallisille nuorille. Toimintaan ohjautuminen toteutettaisiin yhteistyössä A-klinikan kanssa. Kuntouttava työtoiminta käytännössä toteutettaisiin yhdessä Valkeakosken sosiaalitoimen ja A-klinikan kanssa. Toiminnan tavoitteena on elämönhallinnan lisääntyminen, päihteettömän ajan tarjoaminen sekä elämyksellisten tapahtumien järjestäminen koko Pirkanmaan Sininauha ry:n toimintaa hyödyntäen. Toiminnassa olisi mukana myös paikallinen Martta-järjestö ja Sääksmäen seurakunta opettamalla ruonlaittoa, kodin ylläpitoa ja arkiaskareita. Toimintaa ei ole tarkoitus yhdistää Sininauha ry:n Valkeakoskella tapahtuvaan varsinaiseen kuntouttavaan työtoimintaan, vaan se pidetään erillisenä kurssimuotoisena toimintana. Sininauha kykenisi järjestämään myös sosiaalista isännöintiä niiden kohdalla, joilla palvelut tulee tarjota kotiin. Tätä toimintaa suunnitellaan lähtökohtaisesti ainoastaan Valkeakoskelle.

8. Teriskotisäätiö on kristillinen päihde- ja mielenterveys kuntoutusta Akaassa järjestävä toimija. Osana sen toimintaa on Hyöty & Työ- projekti, jonka työllistämistoiminnan avulla ylläpidetään heidän kiinteistöjään, tuetaan muuta toimintaa ja toimitetaan lähinnä terveydenhoidollisia lahjoitustavaroita maailmanlaajuisesti. Hyöty&Työ-projektin asiakaskunta on pääsääntöisesti ollut päihde- ja mielenterveysongelmista kuntoutuvia henkilöitä.
9. Urjalan kunnan työpaja on Urjalassa toimiva lähinnä huonekalujen kunnostamiseen keskittyvä työpaja. Sinne työllistetään työttömiä työnhakijoita palkkatuella, kuntouttavalla työtoiminnalla ja työkokeiluilla. Urjalan kunnan työpajalla on kerralla 10-20 työntekijää tai kuntoutujaa. Työpajalla on vain yksi ohjaaja.
10. Valkeakoskella toimii starttipaja, jonka tarkoituksena on tukea vaikeassa elämäntilanteessa olevia nuoria löytämään elämänsä suuntaa ja edistää elämänhallintaa. Nuoret sijoittautuvat starttipajaan pääsääntöisesti kuntouttavan työtoiminnan kautta ja sinne on mahdollista ottaa 10- 20 osallistujaa kerrallaan. Starttipajassa on kaksi ohjaajaa ja se on Länsi-Suomen lääninhallituksen rahoittamaa toimintaa.
11. Nuorten Ykspajat, Akaa ja Urjala ovat erillisiä toimijoita, mutta tekevät kuitenkin työtään toinen toistaan tukien. Niiden tavoitteena on tarjota paikkakunnillaan 15-24-vuotiaille nuorille seinnätöntä työpajatoimintaa ja ohjausta elämänhallinnan tukemiseksi ja reittien löytymiselle kohti koulutuksia tai työelämää. Toiminta on projektirahoitteista, mutta siitä huolimatta jo suhteellisen vakiintunutta. Ykspaja on toiminut Akaassa vuodesta 2006 lähtien ja Urjalassa vuodesta 2009 lähtien. Ykspajoilla on paikkakunnittain noin 20-30 asiakasta.
12. Ryhmätoiminnot ammatinvalinnan tueksi Akaa ja Urjala. Akaassa ja Urjalassa ei ole starttipajan kaltaista toimijaa, jonka avulla nuoret pääsisivät syvemmin työstämään tulevaisuuden haaveitaan. Nuorten Ykspajat saivat luotua ammatinvalintaa tukevia ryhmätoimintoja alueelle yhteistyössä te-hallinnon ammatinvalintapsykologin kanssa. Ryhmätoiminnoista saadut

kokemukset olivat positiivisia. Ryhmätoiminnot on jouduttu toistaiseksi lopettamaan te-hallinnon supistuksista johtuen. Nuorisotakuupiste- projektiin tulisi sisällyttää palvelunhankinnan varoja psykologipalveluihin. Niiden avulla ammatinvalintaa tukevat ryhmätoiminnot voitaisiin uudelleen käynnistää.

13. Vaateri on Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston työpaja. Sen tarkoituksena toisaalta toimia Vaao:a tukevana toimintona ehkäisten opintojen keskeyttämisiä ja tukien oppilaita oikeiden opintosuuntien löytämisessä, toisaalta Vaateriin on ohjautunut paljon nuoria myös Vaao:n ulkopuolelta. Näiden nuorien osalla Vaateri on toiminut nuorten ammatinvalintojen selkiyttäjänä ja saattanut samalla nuorten elämänhallintaan parempaan suuntaan. Vaateria on rahoitettu Esr:n kautta projektirahoituksen päättyessä toukokuussa 2013. Toimintaa on tarkoitus jatkaa myös siitä eteenpäin. Tulevista asiakasmääristä on huhtikuussa 2013 vaikea tehdä arviota. Vaaterin toiminta toteutuu Valkeakoskella Vaao:n tiloissa. Toimintaan saa osallistua asiakkaita koko etelä- Pirkanmaan alueelta, mutta suurin osa asiakkaista on Valkeakoskelta.
14. Työllistämispaja Akseli on Valkeakosken kaupungin työllisyyspalvelujen toimintaa, joka tarjoaa pajamuotoista työtoimintaa elektroniikkaromun kierrätyksen, ompelimon, alihankinnan, pakkaamisen, laitoshuollon, kuljetuksen ja puutöiden parissa. Toiminta on Valkeakosken kaupungin vakiintunutta toimintaa, joka on suunnattu työttömille työnhakijoille ikään katsomatta. Tämä antaa toiminnassa mahdollisuuden mestari-kisällimalliin. Akselin ongelma on ohjaushenkilöstön suuri vaihtuvuus, sillä vakituista henkilökuntaa on vain kolme, muiden ollessa työllisyysvaroin palkattuja määrä-aikaisia työntekijöitä. Tämä aiheuttaa osaamisen jatkuvaa katoamista. Akselissa on työtoiminnassa päivittäin noin 50 henkilöä.
15. Tulevaa koulutusala tukeva kuntouttava työtoiminta tai työkokeilu kunnalla, yrityksissä tai 3. sektorilla. Kouluttamattomien nuorten ensisijainen tavoite on kouluttautua, jotta heidän asemansa työmarkkinoilla vakiintuisi. Niitä nuoria, joiden elä-

mänhallinnassa ei ole suurempia ongelmia, tulee ohjata kuntouttavaan työtoimintaan ja työkokeiluihin sellaisiin paikkoihin, joiden avulla pystytään tukemaan heidän tulevaa ammatinvalintaa ja jotka edistävät heidän koulutukseen pääsemistä.

16. Urjalan kunta, kuntouttava työtoiminta. Urjalan kunnassa yksi keskeisimmistä puutteista on se, ettei sieltä löydy päihdeongelmallisille asiakkaille suunnattua kuntouttavaa työtoimintaa. Urjalassa on kuntouttavan työtoiminnan ryhmä, jonka kautta pystytään järjestämään monenlaisia ja –tasoisia tehtäviä. Päihdeongelmaisia asiakkaita voisi jossain määrin integroida tähän yleisryhmään, mikäli ohjauksen tukitoimiin kiinnitettäisiin samanaikaisesti riittävää huomiota.
17. Ammatillista osaamista kehittävä kuntouttava työtoiminta kunnassa tai 3. sektorilla. Niiden koulutuksen hankkineiden nuorien kohdalla, joiden elämänhallinnalliset taidot eivät vielä ole avointen työmarkkinoiden vaatimalla tasolla tulisi vahvistaa ammatillista osaamista kuntouttavan työtoiminnan avulla samalla keskittyen heidän elämänhallinnan kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Kuntouttavan työtoiminnan toteuttamisessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota ammatillisen osaamisen kasvuun. Tämän mahdollistamiseksi kuntouttavan työtoiminnan suorittamisen paikkoja tulisi kunnissa ja 3. sektorilla olla laaja valikoima.
18. Tuella työllistetyn työpanoksen siirtäminen toisen työnantajan käyttöön, mahdolliset työnantajat. Tämä tarkoittaa tässä kohden sitä, että kunnat voivat palkata palkkatukea hyödyntäen siihen oikeutettuja työttömiä työnhakijoita ja siirtää heidän työpanoksensa toisten työnantajien käyttöön. Kyseistä mallia on kehitetty seutukunnalla etelä-Pirkanmaan väli työmarkkinoiden kehittämisprojektissa vuosina 2008-2013 menestyksellisesti. Tämän menetelmän avulla pitkäaikaistyöttöminä olleista asiakkaista on työllistynyt kolmen kuukauden seurantajakson jälkeen 68 %. Työllistymisen jaksojen keskimääräinen kesto on ollut neljä kuukautta. Toiminnasta voidaan periä korvausta niiltä työnantajilta joihin tuella työllistettyjen työpanosta siirretään. Tätä menetelmää kannattaa hyödyntää vasta siinä vaiheessa, kun asiakkaiden työllistymisen arvioidaan olevan realistista. (Rautiainen)

19. Työllistymisen tukeminen. Palkkatukien, oppisopimuksien ja työkokeilujen hyödyntäminen. Asiakkaiden ohjaustyötä tulee jatkaa varsinaiseen työllistymiseen saakka. Asiakkaat hyötyvät yhteisestä ideoinnista, hakemusten viimeistelyistä, tuen antamisesta työnhakuprosessissa ja työllistymistä helpottavien menetelmien, kuten palkkatukien, oppisopimusten ja työkokeilujen käytöstä.
20. Työnantajayhteistyö. Hyvin toimiva työnantajayhteistyö on yksi työllisyydenhoidon avainkysymyksistä. Tulevaan nuorisotakuupisteeseen työnantaja yhteistyö tulee liittää keskeisenä tekijänä. Paikalliset yrittäjäjärjestöt suhteutuvat aiempien neuvotteluiden perusteella nuorisotakuuseen positiivisesti. Työnantaja tulee tukea nuorten työllistämässä muun muassa tarjoten apua työntekijöiden löytämisessä, työpaikoilla mahdollisesti ilmenevien ongelmien kohdatessa ja viemällä käytännön työllistämisybyrokratia työnantajien luokse. Jatkuva vuoropuhelu työnantajien kanssa on ensiarvoisen tärkeää, jotta osataan kertoa asiakkaille alueen työmarkkinoiden mahdollisuuksista. Nuorisotakuupiste hankkeen keskeinen osa voisi olla kampanja yhteistyössä työnantajien kanssa, jossa työnantajat avaisivat omaa toimintaansa asiakkaillemme erilaisten tiedostustilaisuuksien ja vierailujen avulla ja nuorisotakuupisteprojektin tarjoamaa työhönvalmennustukea hyödyntäen sitoutuisivat työllistämään nuoria taloudelliset suhdanteet huomioiden.
21. Tukitoiminnot. Tässä yhteydessä tukitoiminnoiksi mielletään palveluita, jotka eivät ole suoraan työllistymiseen tai opiskeluun liittyviä, mutta jotka ovat asiakkaiden kokonaisvaltaisen palvelemisen kannalta tärkeitä. Tällaisia tukitoimintoja ovat muun muassa päihdepalvelut, mielenterveyspalvelut, velkaneuvonta ja Kela. Tässä esityksessä en tarkemmin avaa näiden palveluiden mukanaan tuomia mahdollisuuksia ja haasteita, mutta niiden mukaan kytkeminen tuleviin palveluihin on huomioitava keskeisenä tekijänä. Näiden toimijoiden kanssa on aiemmin tehty työllisyydenhoitoon liittyvää yhteistyötä ja valmius sen kehittämiseen on olemassa. Nuorisotakuupistettä kehitettäessä tulee huomioida se, että nuorisotakuupisteen työntekijöillä on riittävä tietoisuus tukitoiminnoissa tehtävästä työstä, jotta osaavat niiden palveluja tehokkaasti hyödyntää.
22. Tuettu oppisopimus. Tuetun oppisopimuksen toimintatapa poikkeaa perinteisestä oppisopimusmallista siinä, että oppisopimukset keskitetään

yhdelle yksikölle, kuten nuorisopalveluille, joka toimii ohjaavana ja tukevana tahona ja jonka kautta oppisopimusopiskelijat siirtyvät työskentelemään tehtäviin, joihin kouluttautuvat. Tätä kautta oppisopimuskoulutukseen pystytään sisällyttämään enemmän tukea sekä opiskelijoille että työyksiköille. Menetelmässä kiinnitetään erityistä huomiota vertaistuelle opiskelijoiden välillä. Oppisopimuksia edeltävät kuntouttavan työtoiminnan tai työkokeilun jaksot, joilla varmistetaan opiskelijoiden motivaatio ja sopivuus opiskeltaville aloille. Tuetun oppisopimuksen mallin kautta voisi olla mahdollista järjestää nuorisotakuuprojektin omarahoitusosuu- den täyttäminen. Tuettua oppisopimustoimintaa on Suomessa kehitetty erityisesti Vantaalla.

23. Työpaja horisontti, Akaan kaupunki. Työpaja tarjoaa Akaalaisille työttömille työnhakijoille työllistymisen mahdollisuuksia lähinnä kuntouttavan työtoiminnan kautta. Siellä tehdään pääsääntöisesti erilaisia kädentaitoihin perustuvia tehtäviä kuten ompelua, kudontaa ja puutöitä. Työpaja Horisontti on tarkoitettu kaiken ikäisillä työttömille työnhakijoille ja siellä olisi siten mahdollisuus kehittää mestari-kisälli-mallia nuorten asiakkaiden taitojen oppimisen tueksi. Työpaja horisontissa on kaksi vakinaisessa työsuhteessa olevaa ohjaaja, joiden tukena toimii palkkatuen avulla palkkattuja ohjaajia lukumäärän vaihdellessa. Siellä on asiakaspaikkoja noin 20.

9. LOPUKSI

Käsittämäni aihe nuorisotakuusta, periaatteista käytännön toimintamalliin etelä-Pirkanmaalla osoittautui laajaksi ja suhteellisen haastavaksi johtuen nuorisotakuuseen liittyvän ohjeistuksen yleisyydestä, lainsäädännön puuttumisesta ja moninaisista toimijoista. Asiaa oli mielenkiintoinen käsitellä, koska sen toteuttaminen on osa omaa työtäni työ- ja koulutusvalmentajana etelä-Pirkanmaan välityömarkkinoiden kehittämissuhteissa. Nuorisotakuun toteuttamisesta on paikallisesti käyty keskustelua niin poliittisesti kuin viranomaistahoillakin, mutta todelliseen toimintaan ja vastuun kantamiseen toimivan järjestelmän luomiseksi ei vielä ole edetty. Nuorisotakuuseen perehdyttyä-

ni tarkemmin käytännön toteutusmallin luomiseksi esiin nousi useita seikkoja.

Ongelmallisin asia toteutusta suunniteltaessa on vastuukysymykset. Mitään tahoa ei ole osoitettu selkeäksi nuorisotakuun toteutuksen vastuunkantajaksi. Vastuu jakautuu eri ministeriöiden ja kuntien välillä suhteellisen epäselvästi. Käytännössä on kuitenkin selvää kuntien tekemän työn ja vastuun korostuminen mikäli nuorisotakuuseen tosiasiallisesti pyritään vastaamaan. Nuorisotakuun edistämistä näin työllisyydenhoidon työntekijän roolista ajatellen helpottaisi toteuttamattoman toiminnan sanktioiminen kunnille samankaltaisesti kuin passiivisten työmarkkinatuen saajien kohdalla. Tällä tarkoitan vuoden 2006 voimaan tulleen työmarkkinatuki uudistuksen tuomia työmarkkinatuen kuntaosuuksia passiivisten työmarkkinatuen saajien osalta. Tämän uudistuksen myötä kunnat aktivoituivat järjestämään erilaisia aktiivitoimia työmarkkinatuen saajille.

Kuntien rooli nuorisotyöttömyyden kustannuksien maksajina on sanktioinnin puuttumisesta huolimatta selvä. Kunnilta jää saamatta verotuloja ja monien asiakkaiden kohdalla on tarvetta toimeentuloille ja muille etuuksille. Kustannuksien näkyväksi tekeminen ja toiminnan perusteleminen niiden kautta päättäjille ja johtaville viranomaisille on suhteellisen vaikeaa. Täsmällisten lukujen ja sitä kautta syntyvän tuottavuuden laskeminen vaatii tuekseen laajaa tietoperustaa ja osaamista.

Vastuun jakautuminen eri toimijoille on toisaalta perusteltua. Nuorisotyöttömyys ja sen torjumiseksi luotu nuorisotakuu on koko yhteiskunnan asia. Suomeen on todennäköisesti syntymässä tulevana vuosina työvoimapula ja sen torjumiseksi ei kenenkään työpanosta kannata jättää käyttämättä. Suomen nuorisotakuu perustuu public-private-people-partnership-malliin, joka nimensä mukaan edellyttää laajaa yhteistyötä nuorten, viranomaisten ja työnantajien välillä. Nuorisotakuun toteuttamista käsittelevissä lähteissä korostuu nuorten oma ak-

tiivinen toiminta oman tulevaisuuden rakentajana. Lähtökohta on oikea, mutta ilman riittäviä tukitoimia kohtuuton monen nuoren osalta.

Palvelujärjestelmää rakentaessa nuorisotakuun toteutumisen tueksi on huomioitava palvelujen kokonaisvaltaisuus. On luotava tieto- ja neuvontapalveluita sekä verkkopohjaisina että fyysisinä toimintoina nuorien omaehtoisen toiminnan tueksi ja palveltava myös niitä nuoria, joille omaehtoinen toiminta tuottaa vaikeuksia. Henkilökohtaisesti en ole missään määrin asiantuntija mietittäessä verkkoperusteisen palvelun luomista, joten en pysty sitä tarkemmin määriteltynä tässä kohden luomaan.

Palveluverkostoa rakentaessa korostuu yhdessä suunnittelemisen ja tekemisen merkitys eri ammattilaisten välillä. Palveluiden rakentamisessa yhdessä suunnittelemisen perustalle niistä tulee käytännössäkin yhteisesti toimivia. Projekteja ei ole tarkoituksenmukaista luoda erillisiksi toimijoiksi, vaan täydentämään ja kehittämään toiminnallaan jo olemassa olevia toimijoita.

Nuorisotakuun onnistuneeseen toteutukseen pääsemiseksi tulee kiinnittää moniammatillisen verkostotyön ja palveluohjauksellisen työotteen lisäksi erityistä huomiota toimivaan työnantajayhteistyöhön. Työnantajat on nähtävä asiakkaina siinä missä nuoret nuorisotakuun piiriin kuuluvat työnhakijatkin. On erittäin tärkeää tehdä työllistämistoiminnan yhtälöstä toimiva myös työnantajien näkökulmasta ja oltava heidän kanssaan jatkuvassa vuoropuhelussa toimivien palveluiden luomiseksi. Henkilökohtaisen kokemuksen perusteella tiedän työnantajien suhtautuvan nuorten työntekijöiden palkkaamiseen pääsääntöisesti myönteisesti. Työllisyshoidon toimijoiden tulisi vain rakentaa yhtälö, jossa yhdistyisi nuorisotakuun toteutuminen ja työnantajanäkökulman huomioiminen.

Välityömarkkinatoimijoilla on oma roolinsa nuorisotakuun toteuttajina työllistämällä työttömiä nuoria. Oman kokemukseni mukaan useat välityömarkkinatoimijat olisivat valmiita kasvattamaan rooliaan työllis-

täjinä, mikäli löytäisivät lisää tehtäviä, joihin pystyisivät ihmisiä työllistämään. Tätä tehtävien lisääntymistä etenkin kunnat voisivat edistää hankkimalla tarvitsemiaan palveluita enenevässä määrin välityömarkkinatoimijoilta tai muilta toimijoilta, jotka sitoutuisivat osana palvelujen tuottamista työllistämään sovitun määrän nuoria tai muita vaihtoehtoisia kohderyhmiä. Tätä toimintaa tukee myös hankintalaki, joka mahdollistaa sosiaalisten kriteerien käytön osana hankintojen kilpailuttamista. (Laki julkisista hankinnoista 14§ & 49§)

Nuorisotakuun toteutuminen käytännössä näyttää tällä hetkellä huhtikuussa 2013 varsin epätoivoiselta. Nuorisotakuu on käynnistynyt vuoden 2013 alusta. Etsiessäni lähdemateriaalia opinnäytetyöni perustaksi koetin löytää verkossa toimivien hakukoneiden avulla suunnitelmia, joilla nuorisotakuu käytännössä pystyttäisiin toteuttamaan. Yhtään varsinaista toimintasuunnitelmaa nuorisotakuun toteuttamiseksi ei ole löytynyt. Henkilökohtaisesti koen oppineeni tätä opinnäytetyötä kirjoittaessa lisää kokonaisvaltaisten palveluketjujen merkityksestä ja vastuunkantamisen tärkeydestä. Vastuu voi sinänsä olla jaettava, mutta jaettukin vastuu tulisi määritellä tarkasti.

Henkilökohtaisesti olen luottavainen palveluiden kehittymisen ja nuorisotakuun etenemisenkin suhteen tulevaisuudessa. Mielestäni on kuitenkin väärin luvata nuorille takuuta työllistymisestä tai koulutusmahdollisuuksista tilanteessa, jossa ei ole valmiiksi luotuja palveluita. Palvelut ja työkalut nuorisotakuun toteuttamiseen olisi tullut luoda jo ennen lupautusta nuorisotakuusta. Nuorisotakuu on astunut voimaan vuoden 2013 alussa ja tällä hetkellä eri viranomaistahot keskustelevat siitä, kenen vastuulle nuorisotakuun toteuttaminen kuuluu. Tämä on huolestuttavaa ja sen takana on osittain varmasti valtion ja kuntien välinen eripura rahoituksista ja palveluiden tuottamisesta, joita kuntauudistukset ja sote-alue uudistukset ovat entisestään mutkistaneet.

Lähteet

Aaltonen, K., Lybeck T. & Wallden, J. 2011. Johdanto ja Nuorisolain muutokset- monialainen yhteistyö ja etsivänuorisotyö. Artikkelit teoksessa Aaltonen, Kimmo. 2011 (toim.). Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Tallinna: AS Pakett.

Ahola, Eija 2011. Vantaan nuorten tuettu oppisopimus osana nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuuta. Luentomateriaali. Esitys 15.12.2011. Helsinki.

http://www.tem.fi/files/31696/Nuorten_tuettu_oppisopimus_Vantaa.pdf

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK), Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö (SAK), Toimihenkilökeskusjärjestö (STTK), Akava, Kirkon työmarkkinalaitos & Valtion työmarkkinalaitos. 2012. Työmarkkinajärjestöjen esitykset nuorten työelämään pääsyn helpottamiseksi.

http://www.nuorisotakuu.fi/files/34748/Tyoura_nuorten_tyollisyyden_edistaminen_FINAL-2.pdf

Euroopan sosiaalirahasto 2013. Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelma 2014-2020. Hahmotelma 23.1.2013.

http://www.tem.fi/files/35566/ESR_Tyollisyys_Osaaminen_ja_Osallisuus.pdf

Fedotoff, Jaana. 2008. Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut- tiedon henki nuoruudessa. Artikkelit teoksessa Hoikkala T. & Sell, A. 2008 (toim.). Nuorisotyötä on tehtävä, menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Hakapaino oy.

Fedotoff, J. & Pietilä, M. 2011. Nuorten tieto- ja neuvontatyö verkossa. Artikkelit teoksessa Merikivi J., Timonen P. & Tuuttila, L. (toim.) 2011. Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Nuorisotutkimusseura. Helsinki:Unigrafia.

Harju, Aaro. 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Satakunnan painotuote.

Huhtajärvi Piia. 2008. Ammatillinen etsivä työ. Artikkeliteoksessa Hoikkala T & Sell, A. 2008. Nuorisotyötä on tehtävä, menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Hakapaino oy.

Kalliola, T., Kurki, A., Salmi, M. & Tamminen-Vesterbacka, T. 2010: Matkalla ohjaajuuteen. Kirjapaja, Helsinki.

Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348. Finlex 2007.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070348>

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012. Finlex 2012.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120916>

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189. Finlex 2001.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189>

Leino, Olavi 2011. Oppisopimus ei tavoita nuoria. Väitöstiedote. Itä-Suomen yliopisto.

Nuorisolaki 27.1.2006. Finlex 2006.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Oppisopimustoimistot. Yleistä oppisopimuksesta.

<http://www.oppisopimus.net/html/yleista.html>

Pekkala Terho. 2004. Työ- ja yksilövalmennuksen perusteet. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. Edita Print Oy.

Peltola, U. & Vuorento, M. 2007. Juurruttamisen edistäjät ja estäjät. Kokemuksia työllistymispalvelujen kehittämishankkeista. Kuntoutussäätiö. Helsinki: Yliopistopaino.

Pikkusaari Suvi. 2011. Työ(hön)valmennus on taitolaji. Kiipulasäätiö. Hämeenlinna: Offset-Kolmio Paino Oy.

Pitkänen, S., Aho, S., Koponen, H., Kylmäkoski, M., Nieminen, J. & Virjo, I. 2007. Ryhtiä ja ruutia nuorten työvoimapalveluihin. Nuorten yhteiskuntatakuun toteutumista ja tuloksia selvittävä tutkimus. Työministeriö

Rautiainen, Anssi 2013. Välike-projektin edelleensijoittamispalvelu. Luentomateriaali. Esitys Valkeakoski 4.3.2013.

Seppälä, Sini, Silvennoinen, Pirjo & Rainamo, Niina. 2008. Työ ja Tekijä – projekti. Palveluohjauksen kehittäminen Hervannan sosiaaliasemalla ja työvoiman palvelukeskuksessa. Loppuraportti 1.5.2006-31.5.2008. Tampere.

Silfverberg, Paul. 2007. Ideasta projektiksi, projektityön käsikirja. Edita Publishing Oy. Helsinki.

Sosiaaliportti. 2012. Palveluohjaus. <http://www.sosiaaliportti.fi/Page/5ae494f7-1736-416a-a9fe-a7c696dc1925.aspx>.

Suominen, S. & Tuominen, M. 2007. Palveluohjaus, portti itsenäiseen elämään. Helsinki: Picaset oy.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2012. Työ- ja elinkeinoministeriön linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE- hallinnossa. (tekstissä viitattu tem, a).

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2013. Nuorisotakuu 1.1.2013 alkaen. http://www.tem.fi/files/34215/Nuorisotakuu_1.1.2013_alkaen.pdf (tekstissä viitattu tem, b).

Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Työllisyys- ja yrittäjyysosasto. Nuorten yhteiskuntatakuu työryhmän raportti. Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. Tem raportti 8/2012.(tekstissä viitattu tem, c)

Työ- ja elinkeinoministeriö 2011. Välityömarkkinat.

<http://www.tem.fi/valityomarkkinat>.(tekstissä viitattu tem, d)

Valkeakosken ammatti- ja aikuisopisto 2012. Perustietoa oppilaitoksesta.

www.vaa.fi.

Valtakunnallinen nuorten yhteiskuntatakuu työryhmä 2013. Oivo, T., Ihalainen, L., Gustafsson, J., Arhinmäki, P., Risikko, P., Guzenina-Richardson, M. & Virkkunen, H. Kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille 12.3.2013.

http://www.nuorisotakuu.fi/files/36290/Nuorisotakuun_tavoitteet_ja_sisalto_-_Kirje_nuorisotakuun_alueellisille_ja_paikallisille_toimijoille.pdf

Viirkorpi, Paavo.2000. Onnistunut projekti- opas kunta-alan projektityöskentelyyn. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

http://cna.mikkeli.msk.fi/Oppilas/Projektitehtava/Kunta_alan_proj_opas.pdf

Liite 1, Nuorten Yhteiskuntatakuu-Työryhmä

puheenjohtaja: Tuija Oivo, ylijohdaja, tem

sihteeri: Liisa Winqvist, neuvotteleva virkamies, tem

sihteeri: Ville Heinonen, neuvotteleva virkamies, okm

sihteeri: Jaana Wallden, neuvotteleva virkamies, okm

jäsen: Kirsi Kangaspunta, johtaja, okm

jäsen: Georg Henrik Wrede, johtaja, okm

jäsen: Janne Torvinen, ylitarkastaja, puolustusministeriö

jäsen: Kristina Stenman, maahanmuuttojohtaja, tem

jäsen: Kari Ilmonen, johtaja, stm

jäsen: Teija Felt, työmarkkinaneuvos, tem

jäsen: Juha Majanen, neuvotteleva virkamies, vm

jäsen: Heikki Taulu, ekonomi, Akava ry.

jäsen: Hanna-Mari Manninen, puheenjohtaja, Suomen nuorisoyhteistyö Allianssi ry.

jäsen: Mikko Räsänen, asiantuntija, EK

jäsen: Saana Siekkinen, kehittämisjohtaja, SAK

jäsen: Ulla Hyvönen, opiskelija- ja nuorisotoiminnan asiantuntija, STTK

jäsen: Maarit Kallio-Savela, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto

jäsen: Rauno Vanhanen, johtaja, Suomen Yrittäjät ry.

jäsen: Heidi Giss, lakimies, Kela

